

Upoznavanje rock-glazbe u nastavi glazbene kulture

Jelusić, Dino

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:113576>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-12**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

MUZIČKA AKADEMIJA

VIII. ODSJEK ZA GLAZBENU PEDAGOGIJU

DINO JELUSIĆ

**Upoznavanje *rock*-glazbe u nastavi Glazbene kulture
uz sadržajnu i formalnu analizu odabranih pjesama**

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

MUZIČKA AKADEMIJA

VIII. ODSJEK ZA GLAZBENU PEDAGOGIJU

**Upoznavanje *rock*-glazbe u nastavi Glazbene kulture
uz sadržajnu i formalnu analizu odabranih pjesama**

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: doc. dr. sc. Nikolina Matoš

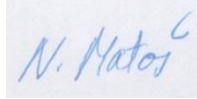
Student: Dino Jelusić

Ak. god. 2019./2020.

ZAGREB, 2020.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

doc. dr. sc. Nikolina Matoš

A rectangular box containing a handwritten signature in blue ink that reads "N. Matoš".

U Zagrebu, 2020.

Diplomski rad obranjen

POVJERENSTVO:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU
KNJIŽNICI MUZIČKE AKADEMIJE SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Sažetak

U ovom diplomskom radu prikazan je razvoj *rock*-glazbe, a potom su detaljnije obrađene pjesme koje pripadaju tome žanru te su pružene smjernice za moguću realizaciju nastave Glazbene kulture. Smatra se da učitelj glazbe može znatno utjecati na razvoj glazbenoga ukusa učenika osnovnoškolske dobi, te potaknuti interes za kvalitetnom glazbom koji, nakon završenog obrazovanja, ostaje za cijeli život. Glazbeni ukus na svojevrstan način odražava karakter pojedinca, pa tako i način kako će ga ostali percipirati. Relevantni glazbenici koji su spomenuti u ovom diplomskom radu postali su važan dio povijesti *rock* glazbe, a može se reći i glazbene umjetnosti općenito, iz razloga što je njihova ostavština umjetnički kvalitetna. Ako se glazba adekvatno prezentira učenicima, postoji velika mogućnost da je nadalje samostalno krenu istraživati i na taj način mi, kao odgojno-obrazovni djelatnici, uvelike utječemo na njihov glazbeno-estetski odgoj, ali i cjeloživotni interes za glazbu. Odabirom reprezentativnih skladbi iz područja *rock*-glazbe učenicima bismo pokušali prenijeti određena znanja o tom žanru, ali istovremeno im pružiti alate za samostalnu analizu (istraživanje i aktivno slušanje) glazbenih djela, bilo da ista pripadaju klasičnoj, tradicijskoj ili popularnoj glazbi. Analizom primjera koji pripadaju području *rock*-glazbe, učenicima se približava taj stil i otvaraju se mogućnosti za detaljnije upoznavanje i usporedbu podžanrova *rocka*.

Ključne riječi:

glazba u školi glazbena pedagogija glazbeni žanrovi popularna glazba *rock*-glazba

Abstract

In this paper, the development of rock music is presented and furthermore provided with detailed analysis of the songs that represent the genre for possible realization of Music Culture. It is considered that a music teacher can significantly influence the musical taste of students in school, which has an impact on their development later in life. Musical taste in a way reflects the character of the individual and the way others will perceive him. The relevant musicians that have been mentioned in this paper became an important part of the history of rock music, and it can be said of music art in general, because their legacy is of artistic quality. If the music is adequately presented to the students, there is a great possibility that they will continue to explore it on their own and accordingly, we, as music educators, greatly influence their music and aesthetic appreciation, but also their lifelong interest in music. With the right and representative choice of songs that belong to the genre of rock music we would try to pass on certain knowledge about the genre to students, but at the same time to provide them tools for individual analysis (research and active listening) of musical pieces, even if those belong to classical, traditional or popular music. Within the analysis of certain music pieces that belong to genre of rock music, the aim is to get students more familiar with the style and to open more possibilities for detailed knowledge for subgenres of rock music.

Key words:

music genres music in schools music pedagogy popular music rock music

1. UVOD	1
2. STATUS POPULARNE GLAZBE U NASTAVI GLAZBENE KULTURE	2
3. UPOZNAVANJE UČENIKA S FENOMENOM <i>ROCK</i> -GLAZBE	6
3.1. Razvojni put i opća obilježja <i>rock</i> -glazbe	6
3.1.1. Četrdesete i pedesete godine 20. stoljeća	6
3.1.2. Šezdesete godine 20. stoljeća i zlatna era <i>rocka</i>	9
3.1.3. Sedamdesete i osamdesete godine 20. stoljeća	13
3.1.4. Devedesete godine 20. stoljeća i razvoj <i>rocka</i> u 21. stoljeću.....	14
3.2. Podžanrovi <i>rock</i> -glazbe	15
3.3. Upoznavanje glazbe u kontekstu: <i>rock</i> -glazba i njezina publika	22
4. UPOZNAVANJE ODABRANIH <i>ROCK</i> -PJESAMA U ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU	24
4.1. „Help!“ sastava The Beatles	24
4.2. „Stairway to Heaven“ sastava Led Zeppelin	26
4.3. „Smoke on the water“ sastava Deep Purple	29
4.4. „Sweet Child O Mine“ sastava Guns 'n' Roses.....	31
4.5. „Smells like teen spirit“ sastava Nirvana	32
5. PREDSTAVLJANJE <i>ROCK</i> -GLAZBE NA SATU GLAZBENE KULTURE: PRIMJER ARTIKULACIJE NASTAVNE JEDINICE	35
6. ZAKLJUČAK	40
7. LITERATURA.....	41
8. PRILOZI.....	44
8.1. Popis slika.....	44
8.2. Popis tablica.....	44
8.3. Tekstovi pjesama	45

1. UVOD

Promišljajući o temi diplomskoga rada, shvatio sam kako želim povezati svoju primarnu strast, glazbu, s obrazovanjem, to jest glazbeno-pedagoškom djelatnošću. S obzirom na dosadašnje obrazovanje, vlastitu karijeru te cjelokupnu životnu situaciju, odlučio sam kako bih istraživao fenomen popularne glazbe, posebice *rocka*, u današnjem odgojno-obrazovnom sustavu. Uistinu osjećam veliku strast prema ovome žanru i želja mi je tu strast prenijeti i na druge. *Rock*-glazbu ili jednostavnije *rock*, ljudi uvelike pogrešno shvaćaju: većina ga u pravilu povezuje s negativnim stereotipima poput alkoholizma, ovisnosti o drogama i drugim porocima, nasilja, seksualnog zlostavljanja i demonske kontrole nad čovjekom. Zablude ovog tipa nisu neuobičajene, jer su tijekom godina mnogobrojni *rock*-umjetnici postali poznati uglavnom po ovisnostima, ali i po bezobraznom i nekontroliranom ponašanju pod utjecajem alkohola i kemijskih supstanci. Međutim, važno je shvatiti da se umjetnika mora odvojiti od njegove glazbe i pritom se, na temelju (lošeg) dojma o umjetniku, ne smije donositi sud o glazbi samoj. Sve navedeno je dovelo do toga da se *rock*-glazba u školama gotovo i ne spominje, a kamoli aktivno sluša uz primjeren metodički pristup. To je bio dodatan poticaj za pisanje ovoga diplomskog rada, kako bih uvidio koji su to sve problemi koji priječe „ulaz“ *rock*-glazbe u škole te što se mora učiniti kako bi se ti problemi riješili.

U početnom dijelu rada dotaknuo sam se statusa i zastupljenosti popularne glazbe u nastavi Glazbene kulture te razmotrio koliko se pažnje pridaje popularnoj glazbi i smatraju li je pedagozi dovoljno bitnom za učenike. Pritom sam usporedio nekadašnji program s aktualnim kurikulumom za nastavu glazbe i predložio vlastitu viziju uklapanja *rock*-glazbe u postojeći kurikulum. Zatim sam se usredotočio na upoznavanje *rock*-glazbe tijekom desetljeća njezina razvoja, sa svim značajkama i bitnim stavkama vezanim uz određeno vrijeme. Istražio sam kako je glazba utjecala na kulturu i kako su određeni izvođači mijenjali tijek razvoja glazbe za nadolazeće godine, sve do danas. U centralnom dijelu rada, bavim se detaljnom analizom najreprezentativnijih primjera *rock*-glazbe, uzimajući u obzir sve važne aspekte – strukturu, tekst, određene dijelove pjesama koji su važni za njihovu prepoznatljivost te vrijeme i kontekst u kojemu je napisana pjesma. Prije zaključka, rad zaokružujem primjerom jednoga školskog sata i obradom pojedinih pjesama, kako bih budućim učiteljima pružio smjernice za realizaciju sličnog tipa sata, koji bi bio primjenjiv na bilo koji popularni žanr.

2. STATUS POPULARNE GLAZBE U NASTAVI GLAZBENE KULTURE

Kada se govori o nastavi glazbe početkom 21. stoljeća, u Hrvatskoj se 2006. godine službeno počeo upotrebljavati *Nastavni plan i program* koji je bio usklađen s Hrvatskim nacionalnim obrazovnim standardom, poznatijim po akronimu HNOS (MZOŠ, 2006). Prvi hrvatski obrazovno-politički dokument koji u naslovu nosi riječ „kurikulum“ bio je *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje* (MZOŠ, 2010). NOK je nastao kao rezultat težnje za unaprjeđenjem odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj i njegov središnji dio čine ishodi učenja za određena *odgojno-obrazovna područja*. Na taj se način težište pomaknulo s nastavnih sadržaja prema ishodima učenja, iako se može primijetiti da kurikulumski pristup nije u potpunosti zaživio u praksi.

Po pitanju nastave glazbe, program prema HNOS-u iz 2006. godine sadržavao je konkretna glazbena djela za svaki razred, ali se odabir djela temeljio isključivo na klasičnoj glazbi, uz obrade hrvatske tradicijske glazbe po regijama (MZOŠ, 2006). Time su potpuno zapostavljene druge vrste glazbe i učenici su bili primorani učiti o samo jednoj vrsti glazbe, koja im u pravilu nije bliska. Kako u NOK-u nema određenog popisa glazbenih djela za obradu u pojedinim razredima, može se zaključiti da je odabir slobodan i ovisi o učitelju glazbe. Prednost ovoga pristupa je u tome što učitelji mogu sami procijeniti i izabrati što bi u određenom trenutku, sukladno nastavnoj temi, bilo adekvatno obrađivati s učenicima, te na neki način povezati osobna iskustva s procesom poučavanja. Nedostatak pristupa se ogleda u sljedećem: ukoliko se učitelju glazbe ne sviđa određena vrsta glazbe i/ili određeni žanr, učenici u pogledu upoznavanja te konkretne vrste ili žanra mogu ostati zakinuti. Može se zaključiti da sloboda odabira glazbe sa sobom donosi i određenu odgovornost, pri čemu se učitelj glazbe ne bi smio isključivo povoditi za vlastitim afinitetima.

Prema najnovijem *Kurikulumu za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj* (MZO, 2019), osnovnoškolsko je obrazovanje podijeljeno na tri odgojno-obrazovna ciklusa, a pritom se već u prvom ciklusu naglasak stavlja na kritičko i estetsko vrednovanje glazbe te na raznolikost stilova i vrsta glazbe. Na taj se način učenike postepeno uvodi u svijet glazbe kroz tradicijsku, popularnu, *jazz* i filmsku glazbu. U drugom se odgojno-obrazovnom ciklusu naglasak stavlja na upoznavanje glazbala, instrumentalnih skupina, pjevačkih glasova, vokalnih skupina i na

upoznavanje osnovnih glazbenih oblika – slušno prepoznavanje i analizu različitih glazbenih obilježja (MZO, 2019). U trećem odgojno-obrazovnom ciklusu, učenici bi trebali usvajati obilježja:

- različitih vrsta glazbe (klasične, tradicijske, popularne);
- glazbenih i glazbeno-scenskih vrsta;
- glazbeno-stilskih razdoblja;
- pojedinih pravaca glazbe 20. i 21. stoljeća te popularnih žanrova i stapanja različitih vrsta glazbe (*crossover* i fuzija) (MZO, 2019).

U novom je kurikulumu vidljiv pomak prema učenju širega spektra vrsta glazbe, žanrova, instrumenata i sastava. Cilj je potaknuti učenike na aktivnost slušanja te pritom razvijati kritičko mišljenje, da bi u konačnici učenici sami, na osnovu iskustva slušanja i vrednovanja glazbe, mogli donijeti sud o tome što je umjetnički vrijedno i kvalitetno. Do uvođenja novoga kurikuluma, popularna se glazba u nastavi Glazbene kulture u pravilu obrađivala u jednom ili dva školska sata i to u posljednjem, osmom razredu osnovne općeobrazovne škole, što se može vidjeti i na primjeru udžbenika *Glazbena osmica* (Šćedrov i Marić, 2014). Poznato je da popularna glazba obuhvaća vrlo široko područje glazbene umjetnosti i razvijala se kroz dugi niz godina. Udžbenici vrlo skromno i često neprecizno opisuju pojedine stilove popularne glazbe, znajući da svaki stil ima izuzetke koji se ne spominju jer za to naprosto nema dovoljno vremena. Situacija se potom odražava i na samu nastavu, u kojoj se popularni žanrovi tek usputno spominju u osnovnoj školi, da bi se na srednjoškolskoj razini praktički zanemarili.

Budući da je popularna glazba učenicima najdostupnija, to jest svakodnevno se mogu s njome sresti, jako je važno učenicima razviti vještine za vrednovanje popularne glazbe, to jest naučiti ih prepoznati onu popularnu glazbu koja ima umjetničku vrijednost, kako bismo postupno odgojili kompetentnog glazbenog slušatelja (Matoš i Čorić, 2018). Većina glazbenih pedagoga slaže se s tvrdnjom da bi poticanje djece mlađe dobi na slušanje što više stilova i raznovrsnih glazbenih djela bilo poželjno. Zbog prevelike orijentiranosti na kanon klasične zapadnoeuropske glazbe, najuspješniji su učitelji među prvima sugerirali da glazbeno obrazovanje ne dopire do svih učenika. Mnogi učenici, posljedično, razvijaju averziju prema nastavi glazbe i glazbenoj kulturi općenito, zbog toga što im se klasična glazba ne uspijeva približiti.

Kako bih pobliže ušao u problematiku nezastupljenosti popularnih žanrova u udžbenicima, odlučio sam analizirati udžbenik osmog razreda osnovne škole *Glazbena osmica* (Šćedrov i Marić, 2014). Udžbenik započinje upoznavanjem vokalno-instrumentalnih vrsta, krećući se od scenskih (za učenike zanimljivijih i atraktivnijih) prema koncertnim vrstama. Prvo se obrađuje *opera*, potkrijepljena u udžbeniku s četiri glazbena primjera. Podatci o *operi* obuhvaćaju deset stranica udžbenika, uglavnom čistog teksta uz pokoju sliku. Definirati *operu* i sažeti sve što je bitno zasigurno bi se moglo s nešto manje sadržaja i stranica, kako učenike ne bismo opteretili detaljima koji nisu toliko važni. Četiri glazbena primjera obrađena su na sljedećih deset stranica. Dolazimo do ukupno dvadeset stranica udžbenika vezanog isključivo za *operu*, glazbeno-scensku vrstu koja učenicima nije toliko bliska. Nadalje se u nešto skromnijem obimu opisuju opereta, mjuzikl, *rock*-opera i balet. Za svaku od ovih glazbenih vrsta odabrana su dva do tri primjera, no tekstualni podatci o svakoj od ovih vrsta su sasvim dovoljni. Cilj svakog učitelja nije samo da poučava određeni predmet, nego da i prenese svoju ljubav prema predmetu – u ovom slučaju glazbi – na učenike, a prezasićenost podacima može učiniti upravo suprotno.

Poslije predstavljanja glazbenih vrsta, u udžbeniku se prelazi na glazbeno-stilska razdoblja koja su opisana i opimjerena glazbenim djelima prema kronološkom slijedu. Svako razdoblje obuhvaća četiri stranice udžbenika. U okviru 20. stoljeća su opisani *jazz* i *rock*. Ova dva popularna i učenicima poznatija žanra opisana su na šest stranica, vrlo skromno, s obzirom na njihov bogati povijesni razvoj. Nakon razrade glazbeno-stilskih razdoblja, u udžbeniku je čitavo poglavlje posvećeno aktivnom muziciranju pri kojem se također upoznaje glazba. Odabrano je dvadeset primjera među kojima se slušaju i obrađuju tradicijska glazba te plesovi različitih zemalja. Između ostalog, ovdje se nalaze i dvije popularne, ili preciznije *rock* pjesme, a to su „Rock my soul“ sastava Peter, Paul and Mary i „All my loving“ sastava The Beatles. Oba primjera spadaju u glazbu 1960-ih godina i prema mojem mišljenju, postoji puno boljih, adekvatnijih i popularnijih te eventualno novijih primjera. Po pitanju glazbe sastava The Beatles, pjesma „All my loving“ vjerojatno ne ulazi u deset najvećih hitova pa se umjesto ovog primjera mogao odabrati neki relevantniji. U popisu predloženih slušnih primjera, nalazi se izborni sadržaj te se pritom predlaže deset skladbi za slušanje među kojima se nalaze dvije pjesme iz 1950-ih i 1960-ih godina: „Can't help falling in love“ Elvisa Presleya i „Summertime“ Elle Fitzgerald. Vrlo je pohvalno što će učenici upoznati ove primjere, pogotovo ako se isti aktivno slušaju u nastavi uz odgovarajući metodički pristup. Međutim, može se zaključiti da se učenike postupno ne vodi do glazbe koja je nastala

polovicom 20. stoljeća (ne prati se povijesni razvoj popularne glazbe), kao što ih se ne upoznaje s narednim desetljećima koja uključuju i početak 21. stoljeća.

S obzirom na činjenicu da sam analizirao samo jedan udžbenik, ne mogu donijeti zaključak o postojećim udžbenicima drugih izdavačkih kuća. Također, potrebno je napomenuti da se u najnovijim inačicama udžbenika, nastalim nakon objave novoga kurikulumu iz 2019. godine, vidi napredak u smislu implementiranja raznovrsnih glazbenih primjera i glazbe novijeg datuma, a usto se sama tematika udžbenika proširuje na teme koje su bliske svakodnevnom životu učenika – primjerice glazbeni identitet, glazbene preferencije i ukus, osobni doživljaj glazbe te različite uloge glazbe u suvremenom društvu (Ambruš-Kiš, Matoš i sur., 2019). Tek će vrijeme pokazati hoće li se u udžbenicima, ali i u samoj nastavi, sustavno i ravnopravno njegovati klasična, tradicijska i popularna glazba, za što je, uz otvorenost i pozitivan pristup prema popularnoj glazbi, potrebno i adekvatno obrazovanje sadašnjih i budućih učitelja glazbe koji su u pravilu obrazovani na klasičan način i nisu dovoljno upoznati s ostalim vrstama glazbe, kako u teorijskom, tako i u praktičnom pogledu.

3. UPOZNAVANJE UČENIKA S FENOMENOM *ROCK*-GLAZBE

U ovom su poglavlju prikazana najbitnija obilježja *rock*-glazbe, od povijesnoga razvoja cjelokupnog žanra do pojedinih podžanrova koji se i dalje razvijaju te međusobno prožimaju. Važno je naglasiti da učenici ne moraju naučiti navedene podatke odnosno upamtiti sve pojmove, međutim, oni su bitni za cjeloviti kontekst u kojemu će se *rock*-glazba predstaviti. U narednom, četvrtom poglavlju su potom odabrani pojedini primjeri koji bi se u nastavi glazbe, uz adekvatno metodičko vodstvo učitelja, mogli aktivno slušati, doživjeti i naposljetku vrednovati.

3.1. Razvojni put i opća obilježja *rock*-glazbe

3.1.1. Četrdesete i pedesete godine 20. stoljeća

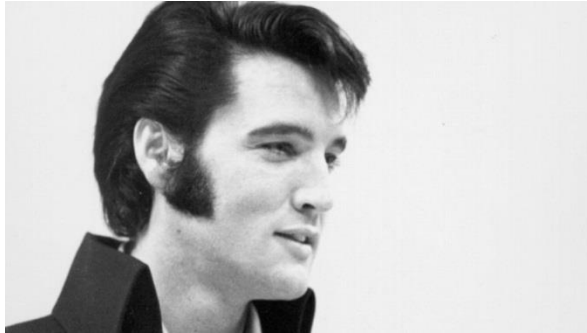
Postoji nekoliko različitih razmatranja o nastanku i razvoju *rocka* kao glazbenog žanra. Mnogi vjeruju da se *rock* razvio na zapadu i njegove začetke poistovjećuju s *rock 'n' rollom* Elvisa Presleyja, međutim, njegov razvoj zapravo seže u razdoblje poslijeratne urbanizacije Amerike. Popularna glazba kasnih četrdesetih godina 20. stoljeća sastojala se od *country* glazbe, američke folklorne glazbe, *ritma i bluesa* (poznatog kao *r 'n' b*), *jazza* i popularne klasične glazbe. U osnovi, *rock*-glazba potječe od kombinacije upravo navedenih, različitih popularnih glazbenih žanrova u Sjedinjenim Američkim Državama koji su u to doba bili aktualni – *rock*-glazba je na neki način rezultat težnje slušatelja za bržim ritmom od onoga u *jazz* i *blues* glazbi kasnih četrdesetih godina.¹

Smatra se da je zvuk *rocka* prvenstveno nastao uz gitaru, a svojim se obilježjima kao zaseban žanr odvojio od *jazza*, klasične glazbe, folka i ostalih popularnih tipova glazbe toga vremena. Pedesetih je godina 20. stoljeća ovaj žanr postao poznat pod nazivom *rock 'n' roll* (Ferrell, 2006). U tom su se razdoblju, od kasnih 1940-ih do ranih 1950-ih, *r 'n' b* izvođači uglavnom koncentrirali na crnačku publiku. Nešto se kasnije ta glazba počela izvoditi za višerasnu publiku, stvarali su se novi elementi unutar toga žanra koji se počeo sve više miješati s *bluesom*. Upravo takva kombinacija dovela je do razvoja *rock 'n' rolla*. Vjeruje se da je 1951. godine u Clevelandu (SAD) glazbenik pod imenom Alan Freed rekao da je počeo

¹ <https://www.ukessays.com/essays/animation/rock-music.php> (datum pristupanja: 20. 8. 2019.)

svirati novi oblik *r 'n' b* glazbe za višerasnu publiku, prvi put koristeći frazu *rock 'n' roll* kako bi opisao vlastitu glazbu (Waterman i Starr, 2006).

Početakom 1950-ih, pojavili su se problemi poput rasne napetosti i početka hladnog rata. Tada se pojavio i *rock 'n' roll* sa sjajnim umjetnicima poput Elvisa Presleyja (slika 1), Chucka Berryja, Little Richarda, Jerryja Lee Lewisa, Buddyja Hollyja, Bo Diddleyja, Billa Haleya i Cometsa, Genea Vincenta, Everly Brothers i Carla Perkinsa te mnogih drugih. Oni su smatrani „prvim valom“ *rock 'n' roll* glazbenika.²

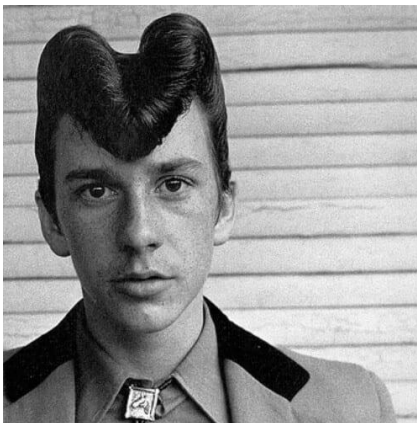
Slika 1. Elvis Presley

Izvor: <https://www.grammy.com/grammys/news/elvis-presley-live-1969-american-sound-1969-50th-anniversary-releases-announced> (datum preuzimanja: 30. 8. 2019.)

Rock 'n' roll bi se u svojoj najranijoj fazi mogao opisati kao *blues* s dodatkom različitih tipova gitara. U svojem „najčišćem“ obliku, *rock 'n' roll* je bio jednostavan, s primjenom triju osnovnih akorda (glavni stupnjevi u tonalitetu), snažnim i konstantnim ritmom gitare i upečatljivom melodijom. Kao što je već napomenuto, rani *rock 'n' roll* crpljen je iz izvora *bluesa*, *r 'n' b* glazbe, ali i ranog *popa*, *jazza* i *folka*. Ti su žanrovi spojeni u jedan žanr, koji se temeljio na *blues* strukturi pjesama koja je bila brza, plesna i privlačna. Potom se sredinom 1950-ih godina pojavio podžanr nazvan *rockabilly*, kao spoj *rock 'n' rolla*, *country* glazbe i *bluesa*, s primjesom *jazza*. Bio je to temeljni glazbeni žanr pedesetih godina prošloga stoljeća – *rockabilly* glazba je potaknula revoluciju glazbene industrije i rezultirala razvojem novih podžanrova *rock*-glazbe u desetljećima koja su uslijedila. I danas je takva glazba vrlo popularna, a onomad su je proslavili pjevači poput Elvisa Presleyja, Carla Perkinsa i Jerryja Leeja Lewisa, koji su se uglavnom koncentrirali na folklorne korijene. Popularni hitovi snimljeni u to vrijeme bili su „Heartbreak Hotel“ Elvisa Presleya, „Rock on the Clock“ Billa Haleya i sastava The Comets i „Folsom Prison Blues“ Johnnyja Casha. Kasnije, tijekom

²<https://www.ukessays.com/essays/animation/rock-music.php> (datum pristupanja: 20. 8. 2019.)

1950-ih, Elvis Presley je postao poznat kao „kralj“ *rock 'n' rolla*, a na taj način se o njemu govori i danas.³ Uz samu glazbu, *rockabilly* je uvelike utjecao na način života pripadnika mlađe generacije, kao i tadašnju modu koja je u svojim promijenjenim, osuvremenjenim varijantama prisutna i danas (slike 2 i 3).

Slika 2. *Rockabilly* muška frizura

Izvor: <https://menhairstylesworld.com/1950s-mens-hairstyles/> (datum preuzimanja: 24. 7. 2020.)

Slika 3. *Rockabilly* ženska moda

Izvor: <https://stylefashi.martimm.com/rockabilly-style-mark-of-excellence-rockabilly-style-rockabilly-girls-and-vinta/> (datum preuzimanja: 24. 7. 2020.)

Drugi popularni stil *rock 'n' rolla* 1950-ih nazvao se *doo-wop*. Okarakteriziran je višedijelnim vokalnim harmonijama i besmislenim pratećim tekstovima (po kojima je i nazvan), podržanim laganom instrumentacijom. Porijeklo ovoga stila može se uočiti kod vokalnih skupina kao što su Inkspots i Mill Brothers, a popularni sastavi, koji su u svojim

³ <https://www.ukessays.com/essays/animation/rock-music.php> (datum pristupanja: 20. 8. 2019.)

pjesmama koristili snažne elemente gospel glazbe, bili su The Orioles, The Ravens i The Clovers.

Generalno gledajući, *rock* je u svom izvornom obliku bio temeljen na vokalu i na istaknutom zvuku električne gitare, uz bas-gitaru i bubnjeve koji daju karakterističnu ritamsku okosnicu. Tome su doprinosile i električne gitare koje bi se u tom kontekstu nazivale ritamskim (ritmičkim) gitarama. Međutim, *rock*-glazbenici su od početka eksperimentirali s ovom baznom strukturom, dodajući raznovrsna glazbala i zvukove, tako da *rock*-sastavi, kad ih međusobno usporedimo, mogu zvučati poprilično različito. Tipičan, „klasičan“ *rock* sastav poprima oblik kvarteta čiji članovi „pokrivaju“ jednu ili više uloga, uključujući pjevača, gitarista, ritam-gitarista, bas-gitarista, bubnjara i često klavijaturista ili drugog instrumentalista. Melodije su često izvedene iz starih načina poput dorskog, eolskog ili miksolidijskog. Instrumenti sviraju višeglasno, a harmonije su popunjene kvartama, kvintama i disonantnim harmonijskim progresijama.

3.1.2. Šezdesete godine 20. stoljeća i zlatna era *rocka*

U ranim 1960-im godinama može se govoriti o svojevrsnom padu *rock 'n' rolla*, koji se dogodio usporedno sa smrću poznatih glazbenika poput Buddyja Holyja i Richieja Valensa u avionskoj nesreći, zatim odlaskom Elvisa Presleya za vojsku te progonima Jerryja Leeja Lewisa i Chucka Berryja. Svi navedeni incidenti dali su osjećaj da je doba *rock 'n' rolla* došlo do kraja. Međutim, *rock 'n' roll* je u tom razdoblju dobio „nježniju stranu“, uvođenjem ljubavnih balada namijenjenih ženskoj publici i usponom ženskih skupina poput The Crystals i The Shirelles.⁴ *Rock*-pjesme iz sredine 1960-ih su često bile pisane u strofnom obliku, tzv. „strofa-refren“ strukturi koja zapravo potječe iz *bluesa* i tradicijske glazbe. Za razliku od mnogih ranijih stilova popularne glazbe, teme *rock*-pjesama su od samoga početka bile vrlo širokoga spektra: u tekstovima se tematiziralo društvo, neuzvrćena ljubav, pobuna protiv vlasti, sport, piće, droga, novac i različita društvena pitanja. *Rock*-glazba je od samog nastanka simbolizirala *kontrakulturu* i služila je kao sredstvo pobune i protesta, iako je širenje žanra razrijedilo važnost ove karakteristike kao temeljnog aspekta *rocka* (Ferrell, 2006).

⁴<https://essaychief.com/research-essay-topic.php?essay=3141801&title=Number-One-Hit-Rock-And-Roll> (datum pristupanja: 25. 8. 2019.)

Smatra se da je *rock*-glazba jedan od onih žanrova glazbe koji se vrlo brzo i progresivno razvijao u posljednjih 50-60 godina. Sve je započelo *rock 'n' rollom* 1950-ih, a razvoj u 1960-im godinama smatra se **zlatnom erom rocka**. Sredinom 1960-ih, *rock* je pronašao novi glazbeni senzibilitet koji je zagovarao vlastite performativne, kulturne i estetske diskurse. Središnje mjesto *rock*-estetike imalo je predodžbe da je *rock* ozbiljna, umjetnički uzvišena i kvalitetna glazba te da su *rock*-izvođači jednakovrijedni konvencionalnijim umjetnicima kao što su skladatelji klasične glazbe, slikari, pisci i pjesnici. Takvo je uvjerenje motivirano načinom na koji je popularna glazba počela mijenjati smjer sredinom 1960-ih godina (Regev, 1994). S tzv. *britanskom invazijom rocka*, ovom se žanru dogodio potpuni preokret, a poslije toga je uslijedilo ono što je u Americi postalo poznato kao *surf* glazba – mješavina dopadljivog *rock 'n' rolla* i glazbe The Beatlesa. Zaključno, može se govoriti o četiri faze razvoja *rock*-glazbe u šezdesetim godinama, a to su:

- The Beatlesi i britanska invazija;
- *Motown Music*;
- klasični *rock*;
- tzv. „glazba za mir“.⁵

Amerika je 1961. godine bila svjedokom pojave *surf* glazbe. Pioniri ovoga podžanra bili su Duane Eddy, Link Wray i sastav The Ventures, koji su glazbi dodali karakterističan, „mokri“ *reverb* (jeka). Jedan od poznatijih hitova, s kojim se pokrenuo zanos *surf*-glazbe, bio je „Let’s go Trippin” Dicka Dalea iz 1961. godine. Najpopularniji sastav u okviru ovoga podžanra bili su The Beach Boys poznati po hitovima poput „All summer long“ & „California girls“

Od 1963. godine nadalje, Amerika je zajedno s ostatkom svijeta bila svjedokom pojave koja je postala poznata pod nazivom „Britanska invazija“. Taj se pojam odnosi na britansku glazbu koja je pronašla svoj put do vrha top-lista u Sjedinjenim Američkim Državama. Tijekom 1960-ih, najpopularniji, svjetski poznati sastav bili su grupa The Beatles (slika 4). Glavni razlog zašto se Beatlesi smatraju jednim od najboljih i najutjecajnijih *rock*-sastava svih vremena jest taj što su preuzeli ono što su Elvis Presley i ostali *rock 'n' roll* umjetnici stvorili 1950-ih godina i pretvorili u posve novu, drugačiju glazbu. Otuda je ovo razdoblje poznato kao novo doba *rocka* (Ferrell, 2006). Ogromna popularnost ovoga sastava,

⁵ <https://www.ukessays.com/essays/animation/rock-music.php> (datum pristupanja: 20. 8. 2019.)

takozvana *Beatlemanija*⁶, u Velikoj Britaniji je započela već s prvim hit singlom, pjesmom „Love Me Do“ iz 1962. godine. Uz *rock 'n' roll* 1950-ih, Beatlesi su popularizirali i/ili samostalno razvili nove podžanrove *rock-glazbe*, u rasponu od *folk-rocka* do psihodeličnog popa. Beatlesi su bili toliko utjecajni tijekom 1960-ih godina da su se njihovi progresivni ideali smatrali društvenom i kulturnom revolucijom. Hitovi Beatlesa rasprodali su se u rekordnom broju, kao što je primjerice pjesma „I Wanna Hold Your Hand“ koja je u samo dva tjedna prodana u 2,6 milijuna primjeraka u Sjedinjenim Američkim Državama.⁷ Ostali značajniji sastavi ovoga razdoblja bili su Dave Clark Five, The Kinks i posebice The Rolling Stones. Najveći hit The Rolling Stonesa u ovom periodu bila je pjesma „Honky Tonk Woman“.

Slika 4. sastav *The Beatles*

Izvor: <https://www.udiscovermusic.com/stories/beatles-long-climb-to-top-love-me-do/>

(datum preuzimanja: 30. 8. 2019.)

Uz „britansku invaziju“, može se govoriti o drugoj, paralelnoj fazi razvoja *rocka* u šezdesetim godinama, koja se odnosi na izdavačku kuću *Motown Music* sa sjedištem u Detroitu. Osnovao ju je Berry Gordy, radnik u montažnoj liniji u *Ford Motorsu*, a do 1963. godine je postala najuspješnijom crnačkom glazbeno-izdavačkom kućom i imala je nekoliko

⁶ Ovaj termin označava opčinjenost sastavom *The Beatles* i njihovom glazbom (<https://groovyhistory.com/beatlemania-52-true-stories-about-the-craziest-fans-that-ever-lived>) (datum pristupanja: 28. 8. 2019.)

⁷ <https://www.ukessays.com/essays/animation/rock-music.php> (datum pristupanja: 20. 8. 2019.)

vokalnih skupina, tekstopisaca i glazbenika. Objavljena je glazba bila poznata po svojim gustim orkestracijama i dopadljivim tekstovima, a u sadržajnom se aspektu temeljila na nepravdi prema crnačkoj zajednici tijekom građanskoga rata. Velikani *Motowna* bili su The Temptations, The Four Tops, Martha Reeves i Vandellas te Diana Ross i The Supremes.⁸

Ovo je doba također svjedočilo onome što je bilo poznato kao hipijevska kultura. Glavni moto ove supkulture bio je „Vodite ljubav, a ne rat“ (eng. *Make Love not War*) i mir je bio njihova temeljna tema. Beatlesi su jedan od sastava koji su se tijekom ove faze transformirali u pogledu svojega izgleda i glazbe. Ostali relevantni umjetnici bili su Grace Slick, Jimi Hendrix i Janis Joplin te sastavi Jefferson Airplane, The Doors, Steppenwolf, Simon and Garfunkel, Mamas and Pappas i Lovin Spoonful. Poznati koncertni događaj bio je *The Woodstock*, a organiziran je u svrhu promicanja mira, ljubavi i bratstva. Umjetnici poput Jimija Hendrixa bili su glavni izvođači na koncertu.⁹ Uslijed rata protiv Vijetnama i raznih protesta koji su se tada zbivali, glazba je bila pokušaj promišljanja o temama poput građanskih prava, feminizma i suzbijanja rastućih nemira uslijed rata. Poput hipijevske poruke glazbe bile su usredotočene na mir i mnoge su tadašnje pjesme postale svojevrstne himne (eng. *anthems*) određenih pokreta te su se redovito izvodile na koncertima, skupovima i prosvjedima. Najpoznatiji umjetnici ovoga perioda uključuju Boba Dylana, Joan Baez, Phila Ochs i trio poznat pod nazivom Peter, Paul and Mary. Barry McGuire je 1965. godine dosegao vrh top-liste s pjesmom „Eve of Destruction“ koja je odražavala rastući nemir u svijetu.¹⁰

Popularni umjetnici poput Jimija Hendrixa te hipijevske i psihodelične sastavi kao što su Pink Floyd, The Who, The Rolling Stones, The Yardbirds, Grateful Dead i Cream, počeli su vladati glazbenim svijetom. Stvorili su pokret kontrakulture i trendsetere, a postigli su to svojim stihovima i hipnotičkim melodijama, često napisanim pod utjecajem droga. Počeli su se pojavljivati novi podžanrovi *rocka*, poput progresivnog *rocka* koji eksperimentira s drugim instrumentima uz već prisutne gitaru, bas i bubnjeve. To je posebice popularizirao sastav Pink Floyd. Nadalje, *folk-rock* su popularizirali Bob Dylan i Janis Joplin. Šezdesete su napokon rodile i nešto žešći podžanr pod nazivom *heavy metal*, koji je ponajviše popularizirao sastav Black Sabbath. Svijet je tek počeo svjedočiti ogromnoj snazi i utjecaju koji je *rock* zaista imao na društvo (Ferrell, 2006).

⁸ <https://www.motownmuseum.org/story/motown/> (datum pristupanja: 26. 8. 2019.)

⁹ <https://www.biography.com/news/woodstock-1969-performers> (datum pristupanja: 26. 8. 2019.)

¹⁰ <https://www.ukessays.com/essays/animation/rock-music.php> (datum pristupanja: 20. 8. 2019.)

3.1.3. Sedamdesete i osamdesete godine 20. stoljeća

Nakon što je 1970-ih godina rat u Vijetnamu završio, prosvjedi su prestali i ljudi su se generalno smirili pa se to ozračje osjetilo i u glazbi. Svijet je svjedočio rascjepu Beatlesa i smrti Johna Lennona. *Rock*-glazba 1970-ih zbližila je različite kulture i raznoliku publiku više nego ikad prije. *Rock* se počeo granati u nove podžanrove poput *hard rocka*, *heavy metala* i *punk rocka*. Sastav Led Zeppelin postao je izuzetno popularan uslijed svojega savršenog spoja *hard rocka* i *bluesa*. U ovom su razdoblju stvarali umjetnici poput Davida Bowieja, a glazbeni sastavi The Eagles, Yes i Queen postali su vrlo utjecajni. Krajem 1970-ih dogodio se uspon *punk rocka*, posebice zahvaljujući sastavu The Ramones, koji su spojili anarhizam i tinejdžerski bijes s obilježjima *rock 'n' rolla* i tako stvorili novi podžanr. Popularizaciju ovog podžanra, koji je bio vrlo snažan i intenzivan te je utjecao na mnoge nadolazeće umjetnike, potpomogli su sastavi The Sex Pistols i The Clash (Mooney, 1980).

U osamdesetim godinama 20. stoljeća, *rock*-glazbi se ponovno dogodio obrat u kontekstu daljnjeg razvoja *punk rocka*, pojave „novog vala“ (eng. *new wave*), *heartland rocka* i alternativnog *rocka*. Osamdesete godine svakog konzumenta tadašnje kulture asociraju na osebujne frizure i androginiju – moda je bila vrlo zanimljiva i kreativnost umjetnika u isticanju vanjskoga izgleda iznimno izražena. Umjetnici su s ponosom nosili svoju individualnost te su u vlastitom modnom izričaju nerijetko prigrlili odjeću i nakit koja je do tada bila zamisliva isključivo na osobama drugog spola: primjerice, nerijetko su se mogle primijetiti kratke frizure i sakoi kod žena te neonski ružičaste čarape kod muškaraca. Iz navedenih razloga, glazbena se scena osamdesetih godina smatra „najčudnijim“ razdobljem evolucije *rock*-glazbe.¹¹ Umjetnici poput Brucea Springsteena te sastava Guns 'n' Roses, Van Halen, ACDC, Aerosmith, Iron Maiden, Metallica, Bon Jovi i Motley Crue najbolje se mogu istaknuti po vlastitim baladama i sjajnim gitarskim solažama. Iz *punka*, *funka* i *disca* također je nastao novi žanr glazbe nazvan novim valom. Popularni su postali umjetnici poput Divoa, B-52, Talking Heads i Blondie. *Indie rock* se počeo pojavljivati u kasnim 1980-ima uz glazbene sastave kao što su U2, REM, The Cure, The Smiths i Sonic Youth koji su bili vrlo popularni među studentima i općenito mlađom populacijom. *Punk* je dobio na popularnosti zahvaljujući sastavima Black Flag i Dead Kennedys (Kania, 2006). U osamdesetima je porasla i svijest o važnosti zanimanja glazbenog producenta, a s ciljem zarade, sve se više skladala i filmska glazba u okviru koje je *rock* opet poprimio drugačije konture.

¹¹ <https://www.ukessays.com/essays/animation/rock-music.php> (datum pristupanja: 20. 8. 2019.)

3.1.4. Devedesete godine 20. stoljeća i razvoj *rocka* u 21. stoljeću

Nakon mnogobrojnih promjena koje su donijele osamdesete godine, slijedi desetljeće poznato kao doba *grungea*¹² i alternativnog *rocka*. Nirvana je postala poznata kao najpopularniji *grunge* sastav 1990-ih godina. *Grunge* glazba se može opisati kao glazba s jakim gitarskim *riffovima*¹³ i distorzijom zvuka. U pjesmama ovoga podžanra bio je izražen tinejdžerski gnjev, uglazbljen pomoću mračnih tekstova. Uz sastav Nirvana, istaknuli su se Pearl Jam, Jane's Addiction i Alice in Chains. U glazbi se sve više počela nazirati i neovisnost umjetnica koje su se sve manje oslanjale na muškarce i nisu više bile toliko orijentirane na obiteljski život (Kania, 2006). Nadalje, devedesete su dokazale da je glazba namijenjena slušaocu i da je ideja koja stoji iza glazbe bila vidjeti umjetnika kao cjelinu, njegovu produkciju, njegov tim, njegove tekstove, imidž i osobnost. Iz tog su se razloga umjetnici usmjerili na kvalitetnu produkciju i uz samu glazbu, vodili su računa o vlastitoj pojavnosti. Dodatno, komercijalni uspjeh glazbenika pospješio je časopis *Billboard*. Taj je časopis promijenio način rangiranja singlova i cjelovitih albuma umjetnika, uspoređujući stvarnu prodaju u maloprodajnim trgovinama. *Rock* je iznenada pobijedio *pop*-glazbu po pitanju prodaje, a na ljestvicama su počeli uzlaziti do tada manje značajni žanrovi poput *country* glazbe i *hip-hopa*. To je navelo industriju da više ulaže u spomenute žanrove (Kania, 2006).

Alternativni *rock* je krajem 20. stoljeća dobio dodatnu popularnost sa sastavima kao što su Incubus, Red Hot Chili Peppers, Chevelle, Coldplay i Foo Fighters. Još jedan popularni podžanr je *pop-rock*, a riječ je o *rocku* kojega karakterizira više *mainstream*¹⁴ pristup i primjena popularnih stihova. Istaknutiji *pop-rock* glazbenici i sastavi bili su Ashlee Simpson, Avril Lavigne, Fall Out Boy i All-American Rejects. S druge strane, *rap-rock* simbolizira fuziju sirove, ulične glazbe i *hard-rocka* i svojom je pojavom posebno osvojio obožavatelje ovih žanrova. U tome su posebno uspjeli sastavi Linkin Park i Limp Bizkit.¹⁵

U prvom se desetljeću 21. stoljeća razvija *emo*, novi podžanr kojega karakteriziraju intenzivni emotivni tekstovi *hardcore-punk* korijena. Popularizirali su ga glazbeni sastavi From First to Last, The Used, Brand New te nešto „nježniji“ bendovi Dashboard Confessional i Bright Eyes koji se mogu svrstati i u *indie*. Riječ „indie“ zapravo znači *neovisno* i odnosi se

¹² *Grunge* je stil kojeg je karakterizirala melankolija, depresivni tekstovi i sjetna atmosfera.

¹³ Tema koja nije odsvirana na melodijski način, nego s akordima koji su činili pjesmu prepoznatljivom. *Riff* se pojavljivao najčešće na početku, nakon prvog refrena i na kraju pjesme.

¹⁴ Naziv za popularnu glazbu, glazbu koja je postigla uspjeh na radiju i top-listama te je namijenjena širokim masama.

¹⁵ <https://www.ukessays.com/essays/animation/rock-music.php> (datum pristupanja: 20. 8. 2019.)

na sastave koji su dio nezavisnih diskografskih kuća ili glazbu produciraju samostalno. Međutim, danas *indie* ima posve novo značenje i može se opisati kao *underground*¹⁶ verzija alternativnog *rocka*. Razlika između *underground* i *mainstream rock*-glazbe ogledala se u popularnosti. Sve što bi dospjelo na radio i postalo hitom smatralo se *mainstreamom*, a sve ono što bi se izvodilo za manju publiku ili ne bi bilo previše popularno, smatralo se *undergroundom*. U popularne *indie* sastave uključujemo grupe The Strokes, Elliott Smith, The Decemberists, Arcade Fire, The Postal Service i nekolicinu drugih. *Heavy metal* je, s druge strane, u 21. stoljeću dostigao potpuno novu razinu. Podžanrovi poput *black metala*, *death metala* i *thrash metala*, koji su vrlo glasni, agresivni i brzi, ušli su u glazbenu industriju. Popularni *hardcore metal* sastavi su Slipknot, As I Lay Dying, Korn, Norma Jean i Cannibal Corpse.¹⁷

Mnogi su podžanrovi *rock*-glazbe, od 1950-ih pa sve do početka 21. stoljeća, i danas dobro poznati, a većina je sastava iz navedenih epoha još uvijek popularna među slušateljima. Današnji sastavi i dalje izvode različite stilove razvijene u drugoj polovici 20. stoljeća, a mnoge se pjesme iz ranijih razdoblja *rocka* obrađuju i izvode „u novom ruhu“. Početkom 21. stoljeća razvija se i *fusion*, a sam naziv podrazumijeva spajanje različitih utjecaja i stilova. U ovom kontekstu, nerijetko se s modernom *rock*-glazbom spajaju zapadna ili indijska klasična glazba. Danas je ovaj stil vrlo popularan, posebno kod mladeži koja je indijanske klasične instrumente „glatko“ spojila s instrumentima poput gitare ili udaraljki (Ferrell, 2006).

3.2. Podžanrovi *rock*-glazbe

Nazalost, broj sati Glazbene kulture u osnovnoj općeobrazovnoj školi nije dovoljan kako bi se određeni glazbeni žanr detaljno obradio, a kamoli njegovi specifični podžanrovi. U najboljem slučaju, pojedinom će žanru biti posvećen jedan školski sat, iako se u praksi ni to ne ostvaruje. Međutim, prilikom obrade nekih drugih sadržaja u nastavi kao što su glazbeno-izražajne sastavnice, pjevački glasovi i načini pjevanja, glazbala i različiti izvođački sastavi, umjesto odabira klasičnih glazbenih djela, pronaći će se mogućnost za primjenu određenih *rock*-pjesama i različitih podžanrova koji se potom mogu ukratko predstaviti učenicima. U ovom dijelu rada bit će prikazani odabrani podžanrovi *rock*-glazbe, kako bi se shvatila

¹⁶ Naziv za glazbu koja je za uske krugove ljudi, nije popularna, ima samo određen broj slušatelja

¹⁷ <https://essaychief.com/research-essay-topic.php?essay=3141801&title=Number-One-Hit-Rock-And-Roll>
(datum pristupanja: 25. 8. 2019.)

dubina i širina osnovnog žanra. Obrađeni su sljedeći podžanrovi: *acid rock*, *punk rock*, *brit pop*, *electronic rock*, *funk rock*, *hard rock* i *heavy metal*.

Prkoseći tradicionalnim formulama stvaranja pjesama, *acid rock* se odlikuje dugim solističkim instrumentalnim improvizacijama i manjim tekstovima u odnosu na glavni žanr iz kojega je proizašao. *Acid rock* je dobio svoje ime po tome što je služio kao pozadinska glazba za trenutke pod utjecajem LSD-a na *underground* zabavama 1960-ih godina prošloga stoljeća. „Acid“ je u biti engleski sleng za halucinogenu drogu LSD. Utjecajna imena ovoga podžanra bili su Jimi Hendrix, Cream, Iron Butterfly i The Doors, a neke od najpoznatijih pjesama su:

- „White Rabbit“ sastava Jefferson Airplane;
- „The End“ sastava The Doors;
- „Tomorrow Never Knows“ sastava The Beatles;
- „Comfortably Numb“ sastava Pink Floyd;
- „Purple Haze“ Jimija Hendrixa;
- „Echoes“ sastava Pink Floyd;
- „I Am the Walrus“ sastava The Beatles;
- „Lucy in the Sky with Diamonds“ sastava The Beatles;
- „Interstellar Overdrive“ sastava Pink Floyd;
- „Sunshine of Your Love“ sastava Cream.

Kao i u slučaju svih ostalih podžanrova, pjesme se ujedno navode i kao prijedlozi za primjenu u nastavi Glazbene kulture, a pritom je zadaća učitelja planiranje sadržaja i aktivnosti putem kojih bi se određena pjesma predstavila na optimalan način.

Punk rock podžanr je koji se razvio između 1974. i 1976. godine u SAD-u, Velikoj Britaniji i Australiji. Ukorišten u *rocku* i drugim oblicima onoga što je danas poznato kao *protopunk*-glazba, *punk rock* sastavi izbjegli su uočene „viškove“ elemenata *mainstream rocka* 1970-ih. Stvarali su brzu, tvrdokornu glazbu, obično s kratkim pjesmama, jednostavnom instrumentacijom i često političkim tekstovima protiv tiranije i vladavine jačih. *Punk* prihvaća „do it yourself“ (hrv. *uradi sam*) etiku, pri čemu mnogi sastavi sami produciraju svoje snimke i distribuiraju ih putem neformalnih kanala. Krajem 1976. godine sastavi poput The Ramonesa u New Yorku te Sex Pistolsa i The Clash u Londonu, prepoznati su kao avangarda, to jest kao novi glazbeni pokret. Sljedeće se godine *punk rock* proširio svijetom, a postao je i glavni kulturni fenomen u Velikoj Britaniji. *Punk* se uglavnom ukorijenio u lokalnim scenama koje su imale tendenciju da odbace povezanost s *mainstream*

glazbom. Tako je nastala *punk*-supkultura koja je izražavala mladenačku pobunu i bila posebna po karakterističnom stilu odijevanja te antiautoritarnoj ideologiji. Pjesme koje obilježavaju *punk rock* su:

- „Anarchy in the UK“ sastava Sex Pistols;
- „I’m So Bored with the USA“ sastava The Clash;
- „Ever Fallen in Love“ sastava The Buzzcocks;
- „Sonic Reducer“ sastava Pearl Jam;
- „We’re a Happy Family“ sastava The Ramones;
- „Gary Gilmore’s Eyes“ sastava The Adverts.¹⁸

Ništa neće izazvati veću svađu među ljubiteljima britanske *rock*-glazbe, nego što je značenje i važnost *brit popa*. Mnogi su taj fenomen doživljavali kao svojevrsan pokret, a ne kao stvarni glazbeni podžanr. Pokret se razvio kao odgovor na razne glazbene i kulturne trendove 1980-ih i 1990-ih godina. *Acid house* i *hip-hop* su potaknuli interes za ritmom u britanskoj *indie* glazbi, što je dovelo do miješanja *indie rocka* i *dance*-glazbe. Od sastava se svakako mogu istaknuti Blur, Oasis, Suede, The Verve, Placebo i Pulp. U međuvremenu, *shoegazing*¹⁹ pokret se pojavio s dugim, psihodeličnim pjesmama. Oba podžanra nisu imala mnogo toga zajedničkog s tradicionalnim poimanjem *pop*-glazbe. Reagirajući na promjenjive trendove u 1990-im godinama, kao što je primjerice osvajačka popularnost američkog *grungea*, umjetnici koji su pripadali kategoriji *brit popa* pomiješali su kulturna iskustva britanske radničke klase s otvorenim, a opet hrabrim tekstovima i upečatljivim *riffovima*. Najpoznatije *brit pop* pjesme su, među ostalim:

- „Animal Nitrate“ sastava Suede;
- „You’re in a Bad Way“ sastava Saint Etienne;
- „Something Changed“ sastava Pulp;
- „Wide Open Space“ sastava Mansun.²⁰

Raznovrsnost *electronic rocka* proteže se od mračnih, alternativnih industrijskih zvukova Nine Inch Nailsa, do lebdećih skokova *synthpopa*. Dolazak *Moog* sintisajzera kasnih 1960-ih i ranih 1970-ih godina, utjecao je na mnoge žanrove u uvođenju novih, drugačijih zvukova. Na primjer, na *Pet Sounds* albumu naziva „Beach Sys“, po prvi je put zabilježena

¹⁸ <https://www.quora.com/What-are-the-different-sub-genres-of-rock-music> (datum pristupanja: 29. 8. 2019.)

¹⁹ Podžanr Indie/alternativnog rocka, još pod nazivom dream pop.

²⁰ <https://www.theguardian.com/music/musicblog/2017/feb/15/britpop-songs-10-of-the-best-oasis-blur-pulp> (datum pristupanja: 29. 8. 2019.)

upotreba *tannerina*²¹ na *rock*-albumu. U 1980-ima se pojavljuju novi val i rani *art-rock* koji donosi umjetnike poput Garyja Numana i sastave The Human League, Depeche Mode i Devo, dok su se u 1990-ima pojavom industrijskog *rocka* stapali elementi *punka* i *metala*. Danas se *electronic rock* nastavlja razvijati s mnogim novim podžanrovima koji se pojavljuju svake godine.²²

Miješajući *soul*, *blues* i *r'n'b* sa zvukom *rock*-glazbe, *funk rock* je „proživio“ mnogo desetljeća od 1950-ih godina nadalje, počevši od Little Richarda i Jamesa Browna. Ovdje se potiče uključivanje bilo kojeg glazbala, no „glavni sastojak“ divljeg, iskrivljenog ili kaotičnog zvuka *funk rocka* je definitivno ritam basa, gitare ili bubnja. Važna imena koja treba istaknuti uključuju sve glazbene projekte u koje je bio uključen George Clinton, kao što su primjerice *Funkadelic* i *Parlament* u kojima je sudjelovao i Larry Graham. Često se čuju snažni utjecaji *funk rocka* u glazbi Lennyja Kravitz te sastava Red Hot Chilli Peppers, Faith No More, Primus i Jane's Additction (Kania, 2006).

Hard rock (ili *heavy rock*) je žanrovski definiran žanr *rock*-glazbe koji vuče svoje korijene iz *garage rocka*, *blues rocka* i psihodeličnog *rocka*. *Hard rock* je forma glasne, agresivne *rock*-glazbe. Električna gitara u pravilu dominira, uz primjenu distorzije i drugih efekata, te funkcionira kao ritamski instrument s jednostavnim, ponavljajućim *riffovima*, ali i kao solo vodeći instrument (eng. *lead*). U kasnim šezdesetim godinama pojam *heavy metal* izmjenjuje se s *hard rockom*, ali postupno se počeo upotrebljavati za opisivanje glazbe koja je svirana s još većom glasnoćom i intenzitetom. *Hard rock* se postupno razvio u glavni podžanr popularne glazbe 1970-ih, sa sastavima kao što su Led Zeppelin, Deep Purple, Aerosmith, AC/DC i Van Halen, a dostigao je komercijalni vrhunac sredinom 1980-ih godina. Glamurozni *metal*-sastavi poput Bon Jovija i Def Lepparda, kao i zvuci Guns 'n' Rosesa, bili su iznimno popularni i praćeni od publike u kasnijem dijelu toga desetljeća, prije no što su postupno izgubili popularnost. Unatoč tome, mnogi *post-grunge* sastavi prihvatili su *hard rock* zvuk i početkom 21. stoljeća su se javile tendencije za oživljavanjem ovoga podžanra.

Neke od najpoznatijih *hard rock* pjesama su:

- „Smoke on the water“ sastava Deep Purple
- „Ace of spades“ sastava Motorhead
- „Running with the devil“ sastava Van Halen

²¹ Instrument koji proizvodi sintetičke valove u opsegu od četiri oktave

²² <https://www.ranker.com/list/electronic-rock-bands-and-artists/reference> (datum pristupanja: 29. 8. 2019.)

- „Walk this way“ sastava Aerosmith
- „Smells like teen spirit“ sastava Nirvana
- „Paranoid“ sastava Black Sabbath
- „Enter Sandman“ sastava Metallica

Heavy metal (koji se često naziva samo *metal*) podžanr je *rock*-glazbe koji se razvio krajem 1960-ih i početkom 1970-ih godina, velikim dijelom u Velikoj Britaniji i Sjedinjenim Američkim Državama. Prema utjecajima *blues rocka* i psihodeličnog *rocka*, sastavi koji su stvarali *heavy metal* glazbu razvili su gust, masivan zvuk, karakteriziran pojačanom distorzijom, proširenim gitarskim solažama, naglašenim ritmovima i sveukupnom glasnoćom. Stihovi *heavy metal* glazbe, kao i stilovi izvedbe, općenito su povezani s muškošću i mačizmom.²³

Slika 5. sastav *Led Zeppelin*

Izvor: <https://www.rollingstone.com/music/music-news/led-zeppelin-in-through-out-door-knebworth-1979-866992/> (datum preuzimanja: 30. 8. 2019.)

Sastav *Led Zeppelin* (slika 5) definirao je središnje aspekte ovoga podžanra u nastajanju, s izrazito distorziranim stilom gitarista Jimmyja Pagea i dramatičnim, zavijajućim vokalom pjevača Roberta Planta. Ostali sastavi, s dosljedno teškim, „čistim“ metalnim zvukom, pokazali su se jednako važnima u kodificiranju podžanra. Izdanja sastava *Black Sabbath* iz 1970-ih – „*Black Sabbath*“ i „*Paranoid*“ – bila su u tom pogledu presudna. *Black Sabbath* je razvio posebno jak zvuk zahvaljujući industrijskoj nesreći koju je gitarist Tony

²³ <https://www.ukessays.com/essays/animation/rock-music.php> (datum pristupanja: 20. 8. 2019.)

Iommi pretrpio još prije osnivanja sastava. Ne mogavši normalno svirati, Iommi je morao prilagoditi svoj način izvođenja na gitari, pogotovo što se tiče trzanja.

Nadalje, sastav Deep Purple je u svojim ranim godinama fluktuirao između stilova, no 1969. godine su vokalist Ian Gillan i gitarist Ritchie Blackmore „odveli“ sastav prema razvoju *heavy metala*. Sastav Judas Priest je uspio objediniti i pojačati *heavy metal* estetiku iz zvučne palete *hard rocka* i tada je *heavy metal* postao podžanr u pravom smislu te riječi. Iako Judas Priest nije imao album u top-listi 40 najboljih albuma u SAD-u, za mnoge je to bio ultimativni „post-Sabbath“ *heavy metal* sastav, zbog svojeg karakterističnog „metalnog“ zvuka i brzog tempa. *Heavy metal* pjesme ponekad se mogu okarakterizirati kao *hard rock* – i obratno – zato što su podžanrovi vrlo slični i mnogi su se umjetnici podjednako pronalazili u oba stila te prelazili s jednoga u drugi.

Postoje određene sličnosti kod svih podžarova *rock*-glazbe, no svaki podžanr ima nešto specifično po čemu se može uspoređivati s ostalim stilovima. U nastavi glazbe je učenicima, pomoću reprezentativnih primjera, potrebno ukazati na postojeće razlike (tablica 1). Pritom nije cilj detaljno upoznati i upamtiti podžanrove, nego putem metodički vođenog aktivnog slušanja učenicima pružiti alate za samostalnu analizu glazbe izvan okvira nastave Glazbene kulture i time odgojiti aktivne umjesto pasivnih slušatelja. Jedino se na taj način učenicima mogu pružiti smjernice za estetsko i kritičko vrednovanje glazbe koje će, posljedično, utjecati na razvoj glazbenoga ukusa. Tablica 1. prikazuje obilježja pojedinih podžanrova *rock*-glazbe.

Tablica 1. Obilježja pojedinih podžanrova *rock*-glazbe

naziv podžanra	obilježja podžanra	reprezentativna pjesma i sastav
<i>glam rock</i>	<ul style="list-style-type: none"> • upadljivo, „kičasto“ oblačenje • ljubavni tekstovi • tekstovi o zabavi i noćnom životu (tzv. <i>partijanje</i>) • sedamdesete i osamdesete godine 20. Stoljeća 	<p>„Girls Girls Girls“ sastava Motley Crue</p> <p>„Cherry Pie“ sastava Warrant</p> <p>„Still of the night“ sastava Whitesnake</p>
<i>hard rock</i> <i>heavy metal</i>	<ul style="list-style-type: none"> • teme nisu ljubavnog karaktera • mračna atmosfera • žestoke izvedbe s dominacijom gitara • od 1960-ih do danas 	<p>„Run To The Hills“ sastava Iron Maiden</p> <p>„Black Dog“ sastava Led Zeppelin</p> <p>„Highway to hell“ sastava AC/DC</p>
<i>rock'n'roll</i>	<ul style="list-style-type: none"> • plesni ritam • veseliji ugođaj • tekstovi zabavnog i neodređenog karaktera • od 1950-ih do danas 	<p>„Good Vibrations“ sastava The Beach Boys</p> <p>„Get Back“ sastava The Beatles</p> <p>„20th centruy boy“ sastava T-Rex</p>
<i>punk rock</i>	<ul style="list-style-type: none"> • buntovni tekstovi • brzi ritam • kratke pjesme • od 1960-ih do danas 	<p>„I wanna be sedated“ sastava The Ramones</p> <p>„Should I stay or should I go“ sastava The Clash</p> <p>„God save the queen“ sastava Sex Pistols</p>
progresivni <i>rock</i>	<ul style="list-style-type: none"> • kombiniranje svih žanrova u fuziju novog • pjesme dugog trajanja • puno solaža na gitari ili klavijaturama • od 1960-ih do danas 	<p>„Tarkus“ sastava Emerson, Lake & Palmer</p> <p>„Aqualung“ sastava Jethro Tull</p> <p>„Roundabout“ sastava Yes</p>

3.3. Upoznavanje glazbe u kontekstu: *rock*-glazba i njezina publika

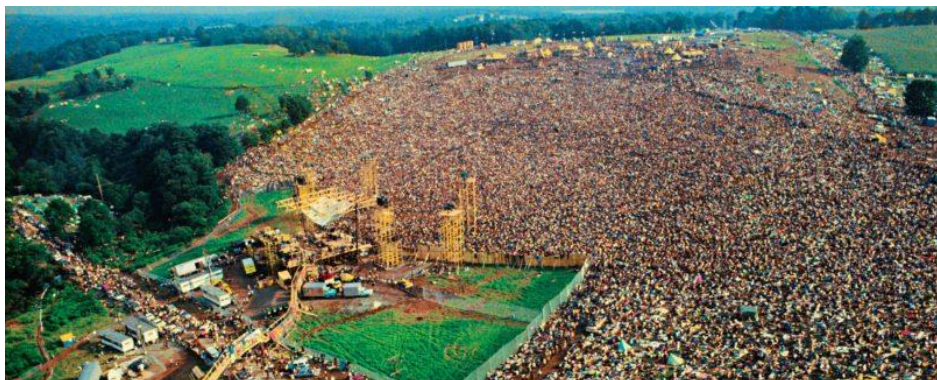
U usporedbi s drugim glazbenim žanrovima, *rock* slavi svoju publiku. Velika je razlika između takve publike, publike u *jazz*-klubu, ili publike u „ozbiljnijem“ prostoru predviđenom za izvedbu klasične i/ili sakralne glazbe. U potonjem slučaju, izvođači su u distanci s publikom, koja ih nakon izvodbe nagrađuje uljuđenim aplauzom. Pritom postoje posebni obrasci ponašanja koje publika treba poštivati, a usvajanje takvih obrazaca dio je suživota u sferi *visoke kulture*. Za razliku od navedenoga, izvođači *rock*-glazbe imaju drugačija očekivanja: klicanje, zahtjev za pjesmom i, kao što to tvrde mnoge zvijezde, energiju svojih obožavatelja. Na primjer, govoreći o Beatlesima, obožavatelji se prisjećaju ne samo izvođača i njihove glazbe, već i glasne buke od strane publike koja je na taj način iskazivala oduševljenje. Iz toga se može zaključiti da je fenomen *Beatlemanije* nadišao sam sastav.²⁴

Publika glazbi i glazbenicima itekako daje značaj. Namjeravani ishodi od strane izvođača i promotora mogu se u potpunosti promijeniti slijedom reakcija slušatelja – publika je sukreator svakog događaja. Međutim, teško je sustavno dokumentirati povijest *rock*-publike. Veliki dio našega znanja o slušateljima *rocka* odnosi se na informacije o pojedinim stilovima i u tom kontekstu o odjeći, plesu i drogama, koje se u pravilu povezuju s određenim glazbenim (pod)žanrovima. Naravno, stilovi ponašanja i odijevanja djelomično govore o obilježjima *rock*-publike, ali tek dublja istraživanja otkrivaju zanimljivije podatke o prirodi masovne kulture koja se razvila oko fenomena *rock*-glazbe. Primjerice, poznato je da je izvorna *rock 'n' roll* publika bila pretežno radnička klasa i često su to bili Afroamerikanci.

Odnos publike i izvođača 1960-ih godina je postao intenzivniji. Sredinom desetljeća, američka je *protukultura* procvjetala – mladi su „odustali od života“ koristeći marihuanu i LSD, živeći odvojeno od obitelji i ostatka društva i odupirući se materijalizmu. Uloga protukulturne *rock*-publike kulminirala je na glazbenom festivalu *Woodstock* 1969. godine (slika 6). I ovdje se pojavila korporativna želja za kontrolom u odnosu na autonomiju publike – promotori koji su organizirali festival nadali su se većoj bruto dobiti angažirajući Jimija Hendrixa i druge ključne izvođače kao glasnike „protukulture“. Suprotno očekivanjima promotora, cijeli se događaj oteo kontroli: pojavilo se pola milijuna mladih i pritom su mnogi bili bez ulaznica te su uslijed toga preskočili ogradu i prisustvovali događaju. Bilo koji gledatelj filma *Woodstock* pamti publiku kako pliva u jezerima, uživa u zajednički

²⁴<https://groovyhistory.com/beatlemania-52-true-stories-about-the-craziest-fans-that-ever-lived> (datum pristupanja: 28. 8. 2019).

pripremljenoj hrani, pomažući jedni drugima i kličući kroz blato tijekom bujnog kišnog nevremena. Mnogi navode da je događaj pripadao publici, a ne izvođačima.²⁵

Slika 6. *Woodstock*

Izvor: <https://www.glas.ba/2018/07/02/lokacija-woodstocka-postala-arheoloski-lokalitet/>

(datum preuzimanja: 1. 9. 2019.)

Novi kurikulum predmeta u pogledu organizacije nastave Glazbene kulture predviđa uvođenje nove domene pod nazivom *Glazba u kontekstu* (MZOŠ, 2019). Upravo se u okviru ove domene učenicima trebaju predstaviti različiti povijesni, društveni i kulturološki fenomeni koji su utjecali na razvoj glazbe kao umjetnosti. Iz tog razloga potrebno je pozabaviti se i fenomenom glazbene publike te s učenicima raspraviti o obrascima ponašanja slušatelja i obožavatelja glazbe u različitim vrstama glazbe (klasična, tradicijska, popularna) i posebno u kontekstu različitih glazbenih žanrova.

²⁵ <https://www.biography.com/news/woodstock-1969-performers> (datum pristupanja: 26. 8. 2019.)

4. UPOZNAVANJE ODABRANIH ROCK-PJESAMA U ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU

U ovom je poglavlju odabrano i obrađeno nekoliko relevantnih *rock*-pjesama, koje su prema mojem mišljenju prikladne za upoznavanje u okviru nastave Glazbene kulture. Pjesme su zanimljive zbog svoje tematike, strukture (glazbenog oblika), izražajnih elemenata i/ili instrumentacije. Učiteljima je u svakom slučaju omogućen slobodan odabir pjesama za obradu i upoznavanje, ali potrebno je naglasiti da glazba treba udovoljiti estetskim kriterijima i istodobno biti instruktivna za učenike.

4.1. „Help!“ sastava The Beatles

Obradu *rock*-glazbe uveo bih u šestom razredu osnovne škole, koji označava početak trećega ciklusa prema novom prijedlogu kurikuluma i započeo bih predstavljanje ovoga područja pjesmom „Help!“ sastava The Beatles. Sve što ću nadalje spomenuti vezano uz pjesmu, u nastavi bi se odvijalo nakon slušanja – jedini adekvatan pristup u nastavi glazbe jest prvo upoznavanje sa zvukom, a tek potom s određenim činjenicama i kontekstom u kojem je glazba nastala. Učenicima bih svakako spomenuo imena glazbenika koji sačinjavaju sastav, a to su Paul McCartney, John Lennon, George Harrison i Ringo Starr. Naglasio bih kako su Beatlesi početkom 1960-ih godina izdali prvi album i odmah na početku karijere postigli planetarni uspjeh. Svojim su djelovanjem potpuno promijenili smjer razvijanja popularne glazbe od tada do danas, iako su djelovali samo jedno desetljeće – od 1960. do 1970. godine. Kad su se prvi put pojavili, Beatlesi su bili šok za širu javnost, nazivali su ih divljacima i delikventima, a frizure koje su tad nosili smatrale su se neuobičajenim za muškarce (Davies, 1968).

„Help!“ sam odabrao kao glazbeni primjer jer je pjesma bila *smash hit*²⁶ 1965. godine. Pjesma vrlo upečatljivo i pamtljivo započinje rječju „Help!“ koja se može protumačiti kao vapaj za pomoć. „Help!“ se ponavlja nakon strofe vrlo često kao početak stiha, ali pjesma nema definiranog refrena. Rekao bih učenicima da je ova pjesma po tome na neki način iznimka – refren je inače dio pjesme koji je krucijalan, ne samo za izvođače, nego i za izdavače, investitore i diskografske kuće, jer je to dio koji u pravilu „kupi“ slušatelje. Ako

²⁶ Pjesma ili osoba koja je izuzetno popularna

je refren pamtljiv, lako ulazi u uho i s vremenom i količinom sviranja na radiju i televiziji, pjesma postaje hit. Beatlesima je i bez refrena to pošlo za rukom, što je dokaz da u glazbi nema pravila. U razdoblju od 1960. do 1969. godine pjesme su bile kratkoga trajanja, što je također jedan od razloga zašto je veliki broj *evergreena* iz tog doba. Karakteristike tadašnjih pjesama tog su prepoznatljive melodije, zarazni refreni (što u pjesmi „Help!“ nije slučaj), fluidna struktura, ritam bez previše prekida i često ponavljanje naziva pjesme. S obzirom na klasičnu strukturu popularnih i *rock*-pjesama, može se uočiti da ova pjesma od toga odstupa, što dokazuje da struktura može vlastiti izbor (tablica 2)²⁷.

Tablica 2. Usporedba tipične strukture *rock*-pjesme i strukture pjesme „Help!“

tipična struktura <i>rock</i> -pjesme	uvod-strofa-refren-strofa-refren-refren-završetak
struktura pjesme „Help!“	uvod-strofa-most-strofa-most-strofa-most-završetak

Melodija od samog početka teče bez ikakvih prekida, prvu strofu odmah prati druga pa zatim treća strofa, a odvajaju se stihovima „Won't you please, please help me“ koji označavaju završetak fraze (u ovom slučaju strofe). U slučaju da ste se uključili u pjesmu na radiju u sredini, ona će vam i dalje ostati u uhu, jer je sastavljena tako da svaki dio pjesme ima pamtljivu melodiju i tekst koji ju veže. U pogledu skladanja i osmišljavanja pjesme, u čemu su Beatlesi bili i više nego uspješni, na Berkeleyu²⁸ postoji odsjek „Songwriting“ gdje renomirani, profesionalni skladatelji popularne glazbe objašnjavaju zašto su određene pjesme bile hitovi i kako nastaje hit-pjesma, gdje se u pjesmi najčešće nalazi ono što nakon prvog slušanja „ostaje u uhu“, iako svjesno ne obraćamo pažnju na to²⁹.

U trećoj strofi pjesme „Help!“ Beatlesi otpjevaju modificiranu prvu strofu (tekstualno) ali ovaj put vrlo minimalistički, samo uz akustične gitare, gdje se pred kraj opet uključi cijeli sastav da zaključi pjesmu. Beatlesi nisu bili poznati po raskošnoj instrumentaciji, solažama na gitari ili klavijaturama i bogatim aranžmanima, ali je njihovo pisanje pjesama to nadomještalo, nikad nije bilo previše „glazbenih sastojaka“ u njihovim pjesmama i uvijek su znali kvalitetno prenijeti poruku širokim masama. Svi su u sastavu znali pjevati, tako da su najčešće refrenske dionice bile višeglasne, što je davalo odlične „završne udarce“ u produkciji svake njihove pjesme, dok je istovremeno svaki od članova sastava svirao određeni

²⁷ <https://www.aaronkrowicz.com/beatles-blog/formal-structure-in-beatles-music-56-help>

²⁸ Sveučilišni grad u Kaliforniji. Berkeley je poznata akademija s mnoštvom odsjeka te najprestižnijim profesorima-virtuozima na pojedinim instrumentima.

²⁹ <https://www8.gsb.columbia.edu/articles/projects/what-makes-a-hit/>

instrument³⁰. Često se može čuti misao da je glazba počela kad su se oformili Beatlesi, iako je i prije 1960. godine glazbeni svijet bio bogat, samo s drukčijim žanrovima poput *swinga*, *jazza*, *ragtimea*, *bluesa* i *r 'n' b*-ja, koji su potpomogli razvitku *rock 'n' rolla*.

Pjesma „Help!“ nalazi se na istoimenom albumu „Help!“ iz 1965. godine, na kojemu se nalazi jedan od najvećih, ako ne i najveći hit, pjesma „Yesterday“. Smatram da je učenike svakako potrebno upoznati s ovom pjesmom, ona nije samo najveći hit ovoga sastava, nego možda i popularne glazbe općenito. Cijeli je album napravljen za istoimeni film, što ga čini *soundtrack* albumom³¹. Čak šest pjesama s albuma su bile na broju jedan top liste u 1965. godini. Pjesmu je napisao John Lennon, koji je tada bio u depresiji, tako da iza poprilično lepršavog glazbenog broja stoji dublja poruka i krik za pomoć. Tekst pjesme³² je bitan onoliko koliko je duboko slušatelj spreman ulaziti u materiju, no mnogi slušatelji ni ne obraćaju pažnju na tekst, nego pjevaju melodije koje su im ostale u glavi nakon što su čuli pjesmu. Smatram da je u nastavi glazbe, pogotovo kod predstavljanja popularnih žanrova, važna analiza teksta. Potrebno je motivirati učenike da slušaju i riječi, traže poveznice između glazbe i riječi te analiziraju poruke pjesama. Taj aspekt poznavanja glazbe naposljetku utječe i na estetsko te kritičko vrednovanje glazbe koje kod učenika želimo razviti.

4.2. „Stairway to Heaven“ sastava Led Zeppelin

Sljedeći primjer koji bih iskoristio u nastavi je pjesma sastava Led Zeppelin „Stairway to Heaven“ (1970).³³ Led Zeppelin je britanski sastav koji je iz *rock 'n' rolla* taj žanr proširio u *hard rock*, neki čak kažu i *heavy metal*. Eksperimentirali su s puno utjecaja drugih žanrova i tradicijske glazbe, što će učenicima biti zanimljivo. Gitarist Jimmy Page je čak svirao gitaru s gudalom na koncertima, što znači da se takav primjer može koristiti i prilikom usustavljanja znanja o glazbalima i/ili prikazivanja specifičnih, netipičnih načina izvođenja. Sastav je djelovao otprilike desetljeće nakon Beatlesa, od 1968. do 1980. godine, a činili su ga glazbenici Robert Plant na vokalu, Jimmy Page na gitari, John Paul Jones na basu i John Bonham na bubnju (Wall, 2008). John Paul Jones je u nekim pjesmama svirao klavijature.

³⁰ <https://www.rollingstone.com/music/music-lists/paul-on-drums-george-on-bass-10-great-beatles-instrument-swaps-65353/>

³¹ Zvučni zapis (doslovni prijevod), glazba napisana za film, objavljena na albumu (uvriježeno značenje pojma).

³² tekst se nalazi u prilogu

³³ <https://www.youtube.com/watch?v=D9ioyEvdgk> (datum pristupanja: 28. 8. 2019.)

Snimili su sveukupno osam albuma. John Lennon i John Bonham su umrli iste, 1980. godine i tad je sastav Led Zeppelin prestao s radom.

Kao što su Beatlesi bili vrlo bitni za šezdesete godine, Led Zeppelini su, uz još nekolicinu sastava, promijenili i nadogradili *rock*-glazbu 1970-ih novim elementima. Za primjer ću uzeti pjesmu „Stairway to heaven“, kao njihov najveći hit. „Stairway to heaven“ se prema mnogim glazbenim kritičarima smatra jednom od pet najboljih pjesama ikada napisanih. U nastavku se može vidjeti da je to još jedan dokaz da glazba nije konvencionalna i da nema pravila. No krenimo od tematike pjesme. Nakon godina i godina rasprave o tome što to zapravo pjesma „Stairway to heaven“ želi reći, Robert Plant je jednostavno odgovorio: „To je jedan cinični pogled sa strane na ženu koja cijeli život bezobzirno i bezbrižno dobiva sve što poželi, bez da imalo uzvratu pruženu joj pažnju, a ne shvaća da se put u raj ne može ničim kupiti.“³⁴. Tekst pjesme smatra se također jednim od najbolje napisanih tekstova u povijesti glazbe općenito, i to prema kritikama napisanih u najznačajnijim *rock*-časopisima i anketama provedenim među ljudima diljem svijeta. To je svakako informacija koja bi učenicima mogla biti zanimljiva, iako ne bih od njih tražio da je zapamte!

Predstavio bih učenicima i glazbenu strukturu pjesme (ako bih imao dovoljno vremena), s obzirom na to da je riječ o neuobičajenoj kombinaciji više strofa s kratkim refrenima koje sam nazvao „mostovima“, pa se može reći da ova pjesma također nema refren u pravom smislu te riječi. Struktura se sastoji od šest strofa, mostova koji spajaju strofe i završnoga dijela:

*uvod – strofa – intermezzo – strofa – most – strofa – most – strofa – strofa – most – strofa –
solo – završni most – intermezzo – kraj*

Pjesma započinje uvodom na akustičnoj gitari kojoj se pridružuju flaute i zatim kreće strofa, gdje se već u drugome stihu spominje ključna fraza „Stairway to heaven“, a to se događa i u petom stihu (intermezzo), koji je ubačen da podsjeti slušatelja još jednom na naziv pjesme i da pritom raščlani jednu veliku strofu na dvije manje. Nakon druge strofe, koja je melodijski identična prvoj, dolazi most sastavljen od dva stiha koji su okarakterizirani riječima „Ooh, makes me wonder, ooh makes me wonder“. Ovdje se može gledati na most kao na refren, iako osobno smatram da refren mora biti nešto duži i upečatljivi da bi se mogao tako nazvati. Zatim dolazi treća strofa s novim melodijskim i glazbenim materijalom,

³⁴ <https://auralcrave.com/en/2018/07/15/stairway-to-heaven-why-led-zeppelins-masterpiece-is-actually-a-personal-growth-lesson/>

drugačija od prve dvije, a potom bez mosta kreće četvrta strofa identična prethodnoj. Potom se pojavljuje most koji uvijek donosi isti materijal, što je jedina konstanta u pjesmi zasad. Zanimljivo je da su peta i šesta strofa glazbeno identične kao treća i četvrta, no sadrže novu melodijsku liniju u vokalu. Slijedi gitarski solo s čijim se prvim akordom smatra dolazak novog dijela pjesme i zatvaranjem kompletnog prvog dijela (Fast, 2001). Glazbeni materijal se nastavlja sve do kraja i preko iste glazbene pozadine odvija se završni most s devet stihova: struktura se može rastaviti na „4+4+1“ jer je zadnji stih drugačiji melodijski i osjeća se kadenca. Pjesma završava drugim stihom pjesme „And she's buying a stairway to heaven“ da objedini sav kaos koji se dogodio u ovih osam minuta i podsjeti nas da je to i dalje ista pjesma. Može se zaključiti da je ovo vrlo neuobičajena struktura za pjesmu koja je postala toliko veliki hit i toliko bitan glazbeni primjer u povijesti popularne glazbe. Struktura ove pjesme je struktura koja se više do danas nije ponovila, a najbližu strukturu postigao je sastav Guns 'n' Roses u pjesmi „November Rain“.

S obzirom na to da očito ne postoji pravilo za uspješnu pjesmu, proučio sam što je moglo dovesti slušatelje da budu „omamljeni“ ovim glazbenim brojem, jer mora postojati nešto u pjesmi „Stairway to heaven“ što će ju učiniti posebnijom od drugih, ali da istovremeno slušateljima zadrži pažnju punih osam minuta. Ima upečatljivu melodiju na gitari koja se ponavlja uz sitne preinake na vokalu tijekom pjesme. Melodija u uvodu pjesme, izvedena na akustičnoj gitari, ponavlja se u prvoj i drugoj strofi pjesme na vokalu. Na taj način je slušateljeva pažnja zadobivena jer je tri puta čuo istu melodiju. Zatim slijedi most, kao novi materijal koji razbija monotoniju uvoda i dviju strofa, te donosi novu, vrlo jednostavnu melodiju. Kreće treća strofa s novim materijalom i odmah slijedi most da nova strofa s novim materijalom ne bi bila „previše za slušatelja“ i da poveže novo s onim što smo već čuli. Dosad su strofe bile podijeljene parno i uvijek je sljedeća bila identična prošloj: druga prvoj, četvrta trećoj i šesta petoj. Vrhunac ove pjesme je gitarski solo Jimmyja Pagea koji također donosi novi glazbeni materijal. Dolazi završni most koji bih nazvao „zapletom“. Sastoji se od dvije spojene strofe i dodanog zadnjeg stiha koji razbija klasičnu strukturu (4+4...+1). Slijedi nekoliko taktova ponavljanja glazbene pozadine iz sola i dolazimo do kraja gdje Robert Plant završava pjesmu sa stihovima gdje se opet spominje „Stairway to heaven“. U pjesmi je, dakle, pažljivo smišljena gradacija i tijekom pjesme su se postupno pojavljivali članovi sastava (izvođači). Pred kraj je pjesma doživjela vrhunac, a potom se zaokružila, kao lijepa glazbena priča, s ponavljanjem uvodne melodije uz istu dinamiku kao na početku.

4.3. „Smoke on the water“ sastava Deep Purple

Treći primjer za obradu u školi mogla bi biti pjesma „Smoke on the water“³⁵ iz 1970. godine, sastava Deep Purple. Riječ je o peteročlanom sastavu iz Velike Britanije. Smatraju se također jednim od začetnika *heavy metala* (uz Led Zeppelin i Black Sabbath). Novost kod Deep Purplea je što je uz klasični sastav instrumenata dodana klavijatura, točnije *Hammond*³⁶. Jon Lord se smatra najboljim *Hammond*-sviračem svih vremena. Deep Purple je kombinirao *rock*-glazbu s klasikom i barokom. Veliki utjecaj na nove elemente u Deep Purpleu imao je Ritchie Blackmore. S Ianom Paiceom na bubnju, Rogerom Gloverom na basu i Ianom Gillanom na vokalu, Lord i Blackmore su činili sastav Deep Purple. Djeluju i danas, a dosad su snimili dvadeset albuma (Gillan, 2017). Jedini član koji je „originalan“, to jest prisutan od prve postave sastava, je Ian Paice. Sastav je započeo s radom 1968. godine, isto kao i Led Zeppelin. Prvi veliki hit s originalnim pjevačem Rodom Evansom bio je „Hush“. Nekoliko albuma kasnije, izdali su „Deep Purple In Rock“ s kojim su napravili veliki uspjeh – poznata pjesma „Child in Time“ se nalazi na tom albumu. No na sljedećem albumu, naziva „Machine Head“, nalazi se pjesma koja ih je učinila najutjecajnijim *rock*-sastavom, a to je pjesma „Smoke on the water“ koja je proglašena pjesmom s najpopularnijim gitarskim *riffom* svih vremena.

Slika 7. *Hammond* orgulje

<https://freepikpsd.com/image-hammond-organpng-csydes-wiki-fandom-powered-by-wikia-hammond-organ-png/236786/>

(datum pristupanja: 30. 8. 2019)

³⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=zUwEI9ez7M> (datum pristupanja: 28. 8. 2019.)

³⁶ Specifične elektromehaničke orgulje, izum američkog inženjera Laurensa Hammonda iz 1934. godine. Proizvodila ih je tvrtka *Hammond Organ Company*.

Učenicima bih, uz upoznavanje pjesme, mogao prepričati zanimljivu situaciju koja je opisana u nastavku teksta. Dana 3. prosinca 1971. godine, sastav je došao u švicarski Montreux snimiti *live* album „Machine Head” u kazinu na ženevskom jezeru. U vrijeme dok se sastav pripremao za snimanje albuma, Frank Zappa je nastupao sa svojim sastavom The Mothers Of Invention u istom kazinu. Koncert je prekinut jer se jedan fan igrao sa signalnim pištoljem pa je izbila vatra. Ozlijeđenih nije bilo, ali je zato kazino izgorio do temelja. Frank Zappa je bio poznat po svojim pošalicama na koncertima pa kad je mirno rekao – „Ljudi, izbila je vatra, polako napustite dvoranu” – nitko mu nije vjerovao. Zatim je povikao „Budale, požar!” i potom pobjegao s bine i tek su mu tada povjerovali³⁷. Taj je događaj inspirirao Deep Purple, točnije Blackmorea da smisli *riff*, a Gillan se dao na pisanje teksta koji započinje riječima „We all went down to Montreux”. Kroz pjesmu prepričavaju sve što se dogodilo tijekom snimanja albuma. Upečatljiv *riff*, koji se ponavlja na početku te nakon svakog refrena, i zarazan refren u kojem se ponavlja naziv pjesme, učinili su ovu pjesmu jednom od najupečatljivijih u povijesti *rock*-glazbe i glazbe općenito.

Pjesma ima klasičnu strukturu *rock*-pjesme koja izgleda ovako: *uvodni riff – strofa – refren – riff – strofa – refren – riff – solo – riff – strofa – refren – riff*. Ritchie Blackmore nas uvodi u pjesmu s glavnim i prepoznatljivim *riffom*. Pridružuje mu se Ian Paice, a zatim Glover i Lord. Počinje prva strofa, koja je vrlo jednostavna i sastavljena od osam stihova. Zatim nastupa refren, sastoji se od tri puta po osam taktova, što nije uobičajeno. U ovom slučaju je malo teksta i sve je vrlo upečatljivo, tako da mnogi nisu ni primijetili neobičnost u strukturi. Opet slijedi *riff* i prati ga strofa istoga materijala, samo drugačijeg teksta. Zatim opet refren pa *riff* koji vodi prema solu na gitari. Solo je sastavljen od istog materijala kao i strofa. Sve je vrlo pitko i nema previše novih sadržaja koji se dodaju pa se slušatelju omogućuje lako praćenje svih dijelova pjesme. Završetak sola vodi u *riff*, vrlo fluidno, tako da bez stanki i novih dijelova ulazimo u posljednju strofu pjesme koja završava tekстом „No matter what we get outta this, I know, I know we'll never forget, smoke on the water", koji opisuje požar koji se dogodio na jezeru. Pjesma opet završava *riffom* koji se svira unedogled i postproduksijski je cijela snimka stišana, što se u glazbi naziva *fadeout*.

Za razliku od pjesme „Stairway to heaven“, ovdje nije potrebna dodatna analiza jer je sve vidljivo „na prvu“: vrlo jednostavna struktura, vrlo jednostavna pjesma, sve se čuje na prvo slušanje i vrlo se lako pamti. Deep Purple su imali puno kompleksnijih pjesama –

³⁷ <https://auralcrave.com/en/2018/02/15/smoke-on-the-water-the-story-vera-behind-the-hit-of-deep-purple/>

„Burn“, „Perfect Strangers“, „Child In Time“, no ova je bila najveći hit pa sam je odlučio obraditi i predstaviti učenicima. Produkcijски gledano, sastavi Deep Purple, Led Zeppelin, ZZ Top, T-Rex, Mott The Hoople, Aerosmith i The Sweet su njegovali sličan zvuk. Sitne su razlike dijelile jedan sastav od drugog i upravo je to obilježilo karakterističnu produkciju 1970-ih godina koja se desetljeće kasnije, uz novu tehnologiju i pojavu novih podžanrova, potpuno promijenila (Kochan, 2016). Najveća razlika je u „suhom“ zvuku bubnja koji se najčešće snimao odjednom, bez ponavljanja (eng. *take*) i nije bio procesuiran kao što se to radilo u osamdesetima.

U vrijeme (trenutnog) razlaza sastava Deep Purple, scena se znatno promijenila. Pojavio se novi val britanskog *heavy metala* predvođen sastavima kao što su Judas Priest i Iron Maiden, a paralelno se razvijala *glam rock* (kasnije *glam metal*) scena. Karakteristična za sastave 1980-ih bila je nova produkcija u kojoj su se koristili efekti jeke (eng. *reverb*) i kašnjenja (eng. *delay*) na vokalima i posebno na bubnju. Bubaњ je zvučao kao da je sniman u dvorcu ili velikoj palači, što se nije moglo čuti 1970-ih, kad je sve zvučalo kao da je sastav ispred slušatelja i svira u sobi. U to se vrijeme na scenu vratio sastav Aerosmith i tako postao dijelom novoga zvuka, uz sastave kao što su Bon Jovi, Motley Crue, Whitesnake i Skid Row.

4.4 „Sweet Child O Mine“ sastava Guns 'n' Roses

Jedan od sastava koji se razlikovao i isticao produkcijски, glazbeno i tekstualno bili su Guns 'n' Roses, koji su svojim prvim albumom postali broj jedan u svijetu (Davis, 2008). Spoj zvuka 1970-ih godina – i hibrida produkcije 1970-ih i 1980-ih – je to što je Guns 'n' Roses odvojilo od ostatka sastava tadašnje scene. Sastav Guns 'n' Roses se oformio spajanjem sastava L. A. Guns i Hollywood Roses, a činili su ga Axl Rose, Slash, Izzy Stradlin, Steven Adler i Duff McKagan. Album „Appetite for destruction“ je bio njihov prvijenac i na njemu su imali tri hita koji su na top listama držali broj jedan. Guns 'n' Roses se u vrijeme *glam rocka* posebno isticao jer su se glazbenici vraćali starim utjecajima *rocka* i zanemarivali trendove. Stoga je, kao četvrti reprezentativni primjer za predstavljanje *rock*-glazbe u nastavi, odabrana pjesma ovoga sastava „Sweet Child O Mine“³⁸.

Pjesma „Sweet Child O Mine“ dan-danas je jedna od najpopularnijih *rock*-pjesama svih vremena. *Rock*-pjesme najčešće započinju upečatljivom melodijom ili *riffom*. Ova

³⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=1w7OgIMMRc4> (datum pristupanja: 28. 8. 2019.)

pjesma započinje melodijom i strukturirana je na sljedeći način: *prepoznatljiva melodija (tema) – strofa – refren – strofa – refren – solo – završni dio*. Upečatljiva melodija na početku pjesme, u kombinaciji s vrlo jednostavnim i pitkim refrenom, dovela je do toga da nakon prvog slušanja sve ostane zapamćeno. Pjesma počinje melodijom koja je postala toliko popularna da čim krene prvi ton, čak i danas – 30 godina kasnije – svi znaju o kojoj pjesmi je riječ. Na drugoj repetitiji melodije pojavljuje se u izvedbi čitav sastav. Počinje prva strofa, dinamički nešto lakša od početka. Refren je vrlo jednostavan i kratak i strukturom jako podsjeća na most pjesme „Stairway to heaven“, no ovdje se jasno čuje da je došlo do refrena, zbog promjene dinamike i osjetne razlike nastupa novoga dijela („Ooh, makes me wonder“ – „Ooh, sweet child o' mine“). Druga strofa se sastoji od istoga glazbenog materijala kao i prva, uz drugačiji tekst, nakon čega opet slijedi refren. Zatim kreće solo koji bih podijelio u dva dijela, jer je prvi dio odsviran na jednu glazbenu podlogu, a drugi dio sola donosi dinamički i glazbeno nešto sasvim novo. Materijal iz drugoga dijela sola također postaje glazbenom podlogom za završni dio pjesme koji kreće nakon sola u potpuno drugačijoj, minimalističkoj maniri, gdje cijeli sastav utihne i vokal postaje vodilja. Dolazi do gradacije u drugom, završnom dijelu, kad se opet cijeli sastav priključuje i ponavlja se prethodna melodija na pozadinu koja je bila prisutna u drugom dijelu sola. Završni bi se dio mogao smatrati drugim refrenom, zato što je toliko prepoznatljiv i upečatljiv da ga slušatelji jednako poznaju kao i glavni refren. Zanimljivost ove pjesme je da se sve do završnog dijela, dok traje pjevanje, ne pojavljuje niti jedan molski akord, što je za *rock*-glazbu tog vremena bilo gotovo nemoguće. Da bi zvuk pjesme dobio na „žestini“, molski akordi su prevladavali puno više od durskih, jer se mol smatrao disonantnijim i sirovijim (Parncutt, 2014).

4.5. „Smells like teen spirit“ sastava Nirvana

Za razliku od većine sastava tog vremena, Guns 'n' Roses su se zadržali zbog njihovog bezvremenskog zvuka. Nisu pratili trendove pa su im drugi i treći album ostvarili jednako veliki uspjeh bez obzira na to što su izašli već početkom devedesetih, kad se dogodio val promjena na svjetskoj sceni. Šminku i glamur zamijenili su prljavština, depresija, sirov zvuk i „lijeno pjevanje“. Rodio se novi žanr pod nazivom *grunge*. Seattle se smatra centrom *grungea*, odakle su potekla četiri sastava koja su obilježila ovaj žanr: Nirvana, Alice In chains, Soundgarden i Pearl Jam (Yarm, 2011). Ovo je prvi put u povijesti *rock*-glazbe da je

novi podžanr zamijenio prethodni i potpuno ga potisnuo sa scene. *Grunge* se javio kao bunt prema glamuru, ljubavnim pjesmama i dodvoravanju radijskim postajama.

Kako bih učenicima predstavio *grunge*, za peti sam primjer odabrao najpoznatiju skladbu sastava Nirvana pod nazivom „Smells like teen spirit“.³⁹ Kao i puno hitova, ova pjesma je nastala sasvim slučajno. Naime, Katherine Hanna, pjevačica sastava Bikini Kill i kolegica iz sastava tadašnje djevojke Kurta Cobaina (Tobi Vail), jednu se večer u kolovozu 1990. godine družila s Kurtom. Potom su završili u njegovoj sobi te je pjevačica, dok je frontmen Nirvane spavao, iz šale na zid napisala „Kurt Smells Like Teen Spirit“, što bi značilo – *Kurt miriše na ženski dezodorans ‘Teen Spirit’*⁴⁰. Kurt nije znao da je riječ o Katherininoj provokaciji i šali, pomislio je da je to neki revolucionarni slogan, koji je uvrstio u naziv svoje kultne pjesme. Par mjeseci poslije tog događaja s Katherine, Kurt je shvatio šalu, ali se nije puno obazirao na zabunu, već je pojasnio da se šala dobro uklopila u kontekst pjesme. U jednom kasnijem intervjuu, Kurt je rekao da je, radeći na pjesmi „Smells Like Teen Spirit“, pokušao stvoriti ultimativni hit koji će biti njegova verzija pjesme „More Than a Feeling“ sastava Boston (Azerada, 1993).

Osim glazbenih obilježja, smatram da je bitno znati pozadinu priče i pjesme da bi se bolje razumjela te istu uspješno predstaviti učenicima. Pjesmu čine glazba i tekst – imati dobar instrumentalni broj ne znači imati gotovu i konkretnu pjesmu, tekst je taj koji oblikuje cijelu formu i tematiku. Upoznavanje i analizu teksta pjesme u nastavi glazbe treba iskoristiti i kao sredstvo razvijanja kritičkog pristupa prema tekstovima koji se općenito pojavljuju u popularnoj glazbi i kulturi.

Struktura ove pjesme je znatno drugačija od svega što sam dosad analizirao i upravo se na ovoj pjesmi vidi velika promjena u glazbenom smislu. Pjesma ima klasičnu strukturu: *uvodni riff – strofa – refren – strofa – refren – solo - strofa – refren – kraj*. Započinje uvodnim *riffom* te „ulaskom“ cijelog sastava *riff* biva obogaćen. Slijedi prva strofa i dinamika se znatno mijenja, no glavni se *riff* i dalje provodi u dionici bas gitare. Kurt Cobain, kao i svi pjevači toga vremena, vrlo lijeno i melankolično donosi melodijsku liniju strofe. Kako strofa ide prema kraju, dinamika kompletnog sastava prelazi u *forte* i dolazimo do prvog refrena. Melodijska linija refrena izvodi se na glazbenu podlogu koja je ista kao i uvodni *riff*. Završni dio refrena zasad je jedini dio u pjesmi koji je drugačiji od svega prethodnog. Kreće druga

³⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=hTWKbfoikeg> (datum pristupanja: 28. 8. 2019.)

⁴⁰ <https://www.biography.com/news/kurt-cobain-nirvana-smells-like-teen-spirit-meaning>

strofa u kojoj je glazbena i melodijska misao potpuno identična prvoj. Slijedi refren, a zatim gitarski solo koji zvuči kao varijacija na temu refrena, poput ekstenzije. Nakon toga dolazi treća strofa, koja je glazbeno identična kao i prve dvije, potom dolaze refren i kraj pjesme, koji ima sličnosti s krajem pjesme „Sweet Child O'Mine“ – dugi vokalni završetak koji traje sve dok zadnji akord ne nestane. Zanimljivo je napomenuti da se dionica bas gitare nije promijenila kroz cijelu pjesmu, to je jedini instrument koji je otpočetak svirao istu dionicu. Za razliku od pjesme „Stairway to heaven“, a slično pjesmi „Smoke on the water“, ovdje nailazimo na određenu konstantu strukture i melodije kroz cijelu pjesmu.

Još jedna specifičnost koju početno nisam uvrstio u strukturu jest *predrefren* („hello, hello, hello, how low“). Predrefren je ovdje u ulozi spajanja strofe i refrena. S obzirom na dinamičke promjene u ovoj pjesmi, taj predrefren je napravljen da spoji strofu, koja je recimo na broju jedan po jačini, s refrenom koji je na broju pet (dinamički). U predrefrenu se dinamika razvija i dolazi do kulminacije koju predstavlja refren. Za razliku od nekih prethodno analiziranih pjesama, ova pjesma, nakon što završi prvi refren, ništa novo ne nudi sve do kraja, ali ima stalnu dionicu u basu, refren u kojemu se ponavlja glavni *riff* pjesme i gitarski solo koji imitira vokalnu dionicu pa se može reći da je „formula za uspjeh“ vrlo jednostavna i učinkovita.

5. PREDSTAVLJANJE *ROCK*-GLAZBE NA SATU GLAZBENE KULTURE: PRIMJER ARTIKULACIJE NASTAVNE JEDINICE

Kako bi ovaj rad smisljeno zaokružio, nakon pregleda povijesnoga razvoja *rock*-glazbe i analize pojedinih pjesama, imao sam potrebu opisati jedan nastavni sat kojim bih obuhvatio ovo područje i adekvatno ga predstavio učenicima. Potrebno je napomenuti da je ovo samo moj prijedlog i osobno viđenje nastavnoga sata, kojim želim potaknuti (buduće) učitelje za samostalno i kreativno planiranje nastave. Prema sličnom obrascu se mogu obraditi svi popularni glazbeni žanrovi, a interes učenika nas može dodatno voditi prema detaljnijem predstavljanju podžanrova. S obzirom na ograničeno vrijeme u okviru same nastave (jedan sat Glazbene kulture tjedno), potrebno je motivirati učenike za samostalno istraživanje glazbenih žanrova i podžanrova, usporedbu sličnosti i razlika između žanrova te traganje za poveznicama i međusobnim utjecajima između vrsta, pravaca, stilova i žanrova u glazbi.

U uvodnom dijelu sata posvećenom *rock*-glazbi, pozdravit ću učenike i motivirati ih da zajednički ponovimo sadržaj s kojim su se upoznali na prethodnom satu. Na prošlom smo satu upoznali značajke *jazz*-glazbe te neke od relevantnih glazbenih primjera i *jazz*-glazbenika. Nakon kratkog ponavljanja s učenicima, koje se može realizirati isključivo razgovorom ili slušanjem i ponavljanjem upoznatih primjera, reproducirat ću novi glazbeni primjer i unaprijed od učenika zatražiti da promisle pripada li i ovaj primjer *jazzu*.

Prvi slušni primjer današnjega sata je pjesma „Get Back“ sastava The Beatles. Uvodno (prvo) slušanje je bitno da se pojedinac upozna s pjesmom pa ću ga realizirati bez dodatnog postavljanja zadataka za učenike. S obzirom na to da je riječ o prilično kratkoj pjesmi, veća je vjerojatnost da će učenik tijekom slušanja zadržati potpunu koncentraciju. U drugom slušanju učenicima postavljam pitanje o izvođačkom sastavu, a učenike prije slušanja upozoravam na što treba obratiti pozornost. Pomoću postavljenog zadatka provjeravam jesu li učenici sposobni raspoznati instrumente, što je ujedno i prilika za ponavljanje njihovih obilježja (pripadnost skupini glazbala, izgled i zvuk). Slijedi treće slušanje sa zadatkom prepoznavanja strukture pjesme i njezinih dijelova kao što su strofa, refren i gitarski solo. Pritom mogu odabrati jednu od učinkovitih metoda koja će pospješiti aktivno slušanje i „otkrivanje“ oblika pjesme. Primjerice, to može biti zajedničko ispisivanje sheme strukture pjesme tijekom slušanja. Poznato je da su pjesme popularnih i *rock*-žanrova strukturirane na sljedeći način: *uvod – strofa – refren – strofa – refren – solo – refren – kraj*. Nerijetko se događa da prije sola postoji dio kojeg zovemo *most*. U pjesmi „Get Back“ postoji nekoliko zanimljivih detalja

– nakon uvoda koji je kratak i dinamički se ne mijenja, dolaze prva strofa i refren. Zatim slijedi kratki gitarski solo praćen refrenom te solo na klavijaturama koji zvuči jako slično gitarskom solu. Zamolio bih učenike da obrate pažnju na to što se događa u tom dijelu i da mi kažu o kojem je instrumentu riječ. Zanima me koliko bi učenika primijetilo da je riječ o klavijaturi, a ne o gitari. Otkrio bih im da su to klavijature *Rhodes*, koje su se pretežito primjenjivale u *funk* i *soul* glazbi, no izgledom se ne razlikuje od elektronskog klavira / sintisajzera. U ostatku pjesme se ne događa ništa novo, no zbog same strukture, tražio bih od učenika da prepoznaju je li određeni dio refren ili strofa. S obzirom na to da je struktura pjesme pomalo atipična, moram napomenuti da bih se potrudio da učenici u jednom od prethodnih sati usvoje klasičnu (tipičnu) strukturu popularne pjesme, kako bi potom mogli uspoređivati poznatu shemu sa shemom koju su upravo aktivno odslušali.

Sljedeći bi se zadatak odnosio na analizu teksta i pritom bih učenicima pružio objašnjenje što je to karakteristično kod popularnih *rock*-pjesama, to jest zašto su refreni upečatljivi. U uvodnom slušanju ne bih spomenuo naziv pjesme, nego bih zatražio od učenika da mi napišu koju riječ najviše čuju u pjesmi. Kad bi došli do toga da se najčešće pojavljuju riječi „get back“ otkrio bih im da je to ujedno i naslov pjesme⁴¹ te da je izvodi sastav pod nazivom The Beatles. S obzirom na već nekoliko puta spomenutu vremensku ograničenost u nastavi glazbe, najvjerojatnije ne bi preostalo dovoljno vremena za detaljno upoznavanje glazbenoga puta Beatlesa. Pomoću izazovnih zadataka, učenike bih motivirao da se samostalno informiraju o sastavu te po mogućnosti na tu temu napišu esej ili izrade prezentaciju. Takav se zadatak može postaviti kao obvezna domaća zadaća za sve učenike, a može se pružiti i kao opcija za učenike koji su posebno zainteresirani. Prijedlozi se mogu primijeniti na sve, nadalje navedene primjere pjesama i sastava, a učitelj se može dodatno potruditi te izraditi kviz ili osmisliti igru na temu *rock*-glazbe pomoću koje bi učenici imali priliku ponoviti i povezati naučene pojmove.

Drugi glazbeni primjer koji sam odabrao za nastavni sat je pjesma „Highway star“ sastava Deep Purple. Odabrao sam ovu skladbu iz razloga što započinje slično kao „Get Back“ no brža je, više se razvija i sastoji se od atipične strukture za koju bih volio vidjeti kako učenici reagiraju na prvo i drugo slušanje. Kod ovog glazbenog primjera bih već u prvom slušanju tražio od učenika da aktivno slušaju. Nedugo nakon uvoda, postavio bih pitanje na koju skladbu ih ovo podsjeća i imaju li osjećaj da su nedavno čuli nešto slično. Slušamo koji

⁴¹ Tekst se nalazi u prilogu

su instrumenti prisutni u pjesmi i što je ovdje zanimljivo. Dolazimo do prvog sola u pjesmi, koji je odsviran na *Hammond* orguljama. Taj instrument do tada nije bio previše vezan za *rock* i bio je potpuna inovacija kad se pojavio u sastavu kao što je Deep Purple. Ne vjerujem da će učenici samostalno znati prepoznati ovaj instrument pa ću im otkriti o čemu je riječ, ukratko ću ih upoznati s obilježjima *Hammonda* i istaknuti da su to orgulje koje se priključuju na pojačalo kako bi dobile distorzirani zvuk. Na drugo slušanje, molim učenike da zapišu dijelove skladbe – ovaj put samostalno, bez zajedničkoga zapisivanja sheme na školsku ploču. Pjesma nema određeni refren, nego tri strofe, s time da su prva i treća strofa potpuno iste. Nakon druge strofe dolazi gitarski solo i u tom trenutku bih upitao učenike koji je to instrument, jesu li to opet orgulje ili nešto drugo? Na taj se način učenici upoznaju s cjelokupnom idejom osmišljavanja i produkcije jedne pjesme, u kojoj podjednaku ulogu imaju struktura, instrumentacija, tekst, ritam, melodija i harmonija (koja se s učenicima neglazbenicima neće detaljnije analizirati). Promokomentirali bismo također i pjevanje Iana Gillana, koji pred kraj svake kitice „vrišti“ i bilo bi zanimljivo zatražiti od učenika da pokušaju protumačiti način na koji se ovdje pjeva. S obzirom na vlastito pjevačko iskustvo, učenicima bih mogao i osobno prezentirati takav način pjevanja, što bi im zasigurno ostalo u sjećanju.

Nakon odslušane dvije pjesme, učenici će dobiti zadatak opisivanja obilježja glazbe koja je karakteristična za oba glazbena primjera. Pritom je važno motivirati učenike za zajedničku komunikaciju i suradnju koja će generirati što više ideja. Misli učenika mogu i zapisati na ploču, a potom ću od njih tražiti da pjesme koje su upravo upoznali usporede s pjesmama s prethodnog nastavnog sata koje su pripadale *jazz*-glazbi. Nakon kratkog, ali plodonosnog razgovora, na ploču ću napisati naslov *rock*-glazba i s učenicima ću sustavno ponoviti sva dosad ustanovljena obilježja toga žanra. Slijedi upoznavanje trećega glazbenog primjera koji donosi određene novosti u žanr, a također dolazi iz drugog razdoblja u odnosu na prethodne dvije pjesme. To će biti pjesma „Poison“ (hrv. *otrov*) sastava Alice Cooper. Poslušat ćemo pjesmu jednom (uvodno slušanje) i upitat ću učenike kako zamišljaju izgled, to jest vizualni imidž pjevača koji izvodi ovu pjesmu. Nakon što su učenici podijelili vlastite misli i ideje, prikazat ću im fotografiju pjevača i objasniti da je riječ o *shock rock* izvođaču koji je radio *horror* šou na svojim koncertima te je u svoje vrijeme bio zastrašujući izvođač. Prije drugog slušanja, upitat ću učenike mogu li se određeni „šokantni“ elementi pronaći i u samoj glazbi. U ovoj je pjesmi upečatljivo to što započinje gitarskom melodijom koja se ponavlja više puta kroz pjesmu. Od učenika ću zatražiti da, aktivno slušajući, pokušaju

odrediti strukturu pjesme, koja je u ovom slučaju tipična. Slijedi rasprava o ugođaju, učenici će pokušati objasniti kako se osjećaju slušajući pjesmu i koje emocije ista pobuđuje.

Po pitanju izvodačkoga sastava, u refrenu se nalazi veliki broj pratećih vokala koji zvuče kao zbor. Zadatak bi bio prepoznati pjeva li pjesmu samo jedan glas ili ih čujemo više i koja ja pritom razlika između refrena i ostalih dijelova pjesme. Također, učenike ću motivirati da prepoznaju kakav je ritam u odnosu na prethodna dva primjera, a pitat ću i prepoznaju li učenici napredak tehnologije i razliku u zvuku u odnosu na prethodne primjere. Zamolio bih učenike da opišu stil pjevanja u ovoj pjesmi pa bih im potom objasnio da je riječ o „teatralnom pjevanju“ u kojemu se priča pripovijetka – ponekad je takvo pjevanje nalik na recitaciju s nerazvijenom melodijom, kako bi se dobio efekt naracije, to jest pripovijedanja.

Smatram da bi se u okviru svakog relevantnog žanra učenicima trebali predstaviti i glazbenici s našega prostora pa bi četvrti i posljednji primjer ovoga sata bila popularna hrvatska *rock*-pjesma „Lutka za bal“ sastava Parni Valjak. Učenicima će vjerojatno biti lakše analizirati pjesmu u kojoj razumiju tekst pa će je lakše i upamtiti. Pjesma je klasično strukturirana (*strofa – refren – strofa – refren*), no zanimljivost je to što se niti jednom u pjesmi ne spominju riječi „Lutka za bal“. Stoga bih putem dvaju uzastopnih slušanja učenicima dao priliku da, slušajući tekst, probaju pogoditi koji je naslov pjesme, a usto bih učenicima dodijelio i ostale zadatke koji se odnose na izvodački sastav, formu i obilježja poput melodije, ritma i dinamike.

Na kraju nastavnoga sata, iskoristio bih pjesme koje sam danas predstavio učenicima kako bi se usputno, putem razgovora, ponovili svi važni pojmovi koji su spomenuti tijekom nastavnoga sata. Zadao bih učenicima zadatak da do sljedećeg sata svi dođu sa svoja tri glazbena primjera *rock*-žanra i slučajnim odabirom ćemo odrediti čije ćemo pjesme analizirati taj sat. Svaki učenik treba navesti tri značajke i zanimljivosti svake skladbe koju je odabrao. Tablica 3 prikazuje ponavljanje naučenih skladbi i pojmova, dok tablica 4 prikazuje vremensku organizaciju nastavnoga sata.

Tablica 3. Ponavljanje naučenih skladbi i pojmova

naziv pjesme	ime sastava	godina nastanka	obilježja	važni pojmovi
Get Back	<i>The Beatles</i>	1969	<i>rock'n'roll</i>	Uporaba <i>Rhodesa</i> , kratko trajanje, repetativno ponavljanje naziva pjesme u refrenu.
Highway Star	<i>Deep Purple</i>	1972	<i>hard rock</i>	Uporava <i>Hammonda</i> , vriskovi u pjevanju, gitarski solo, nema refrena.
Poison	<i>Alice Cooper</i>	1989	<i>hard rock/glam metal</i>	Dominantni prateći vokali u refrenu, mračno/teatralno pjevanje u kiticama, gitarska tema koja se provlači kroz cijelu pjesmu.
Lutka Za Bal	<i>Parni Valjak</i>	1977	<i>rock'n'roll</i>	Vrlo jednostavna struktura, nigdje tokom pjesme se ne pojavljuje njen naziv.

Tablica 4. Vremenska organizacija nastavnoga sata

1.	Uvodni dio sata	6 minuta
2.	Prvi primjer: „Get Back“	8 minuta
3.	Drugi primjer: „Highway star“	8 minuta
4.	Treći primjer: „Poison“	8 minuta
5.	Četvrti primjer: „Lutka za bal“	8 minuta
6.	Završni dio sata	7 minuta

6. ZAKLJUČAK

Iako je u određenom omjeru ipak zastupljena u odgoju i obrazovanju, popularna je glazba premalo zastupljena u dosadašnjim programima. Samo jedan do dva sata u cijelom osnovnoškolskom obrazovanju je dovoljna činjenica i naznaka da se nešto treba mijenjati. Više je razloga koji su doveli do toga da je zastupljenost te vrste glazbe tako mala. Ponajviše se to odnosi na stereotipnu kulturu koja je uvijek bila sumnjičava prema „mladenačkom“ i onome što nije u *mainstreamu*. Također, dio problema leži u tome što su učitelji glazbe prvenstveno obrazovani na klasičnog glazbi, a mnogi i vole isključivo klasičnu glazbu te istu slušaju i izvode kako u profesionalnom, tako i u privatnom kontekstu. Temelj demokratskoga obrazovanja počiva na raznolikosti ideja i njihovoj praktičnoj povezanosti s promjenjivim svijetom i ako želimo biti društvo znanja, jednakosti i tolerancije, onda je nužno na taj način i poučavati (Beroš, 2018).

Ovim sam diplomskim radom pokušao dočarati i dokazati korisnost poznavanja širokoga područja popularne glazbe i nešto užeg, a opet vrlo širokog područja koje obuhvaća *rock*-glazba. Ovaj rad može biti putokaz svima koji smatraju da se širenjem vidika izvan zacrtanih okvira i uvođenjem novih sadržaja i aktivnosti u odgojno-obrazovni proces, mladima može pružiti kvalitetno glazbeno obrazovanje, čak i ako nemaju direktan doticaj s određenim žanrovima, niti se osjećaju kao dio pojedinih (sup)kultura. Glazba se ne treba dijeliti na klasičnu i „neklasičnu“, već na umjetnički kvalitetnu i nekvalitetnu. U radu sam pokušao detaljnije prikazati *rock*-glazbu koja prema mojem mišljenju pripada onoj umjetnički vrijednoj i kvalitetnoj te predstavlja određene karakteristične točke razvoja *rocka* kao jednog od ključnih popularnih žanrova i/ili razvoja određenog podžanra ili pravca. Upoznajući glazbu u povijesno-društveno-kulturnom kontekstu i predstavljajući je na taj način učenicima u nastavi Glazbene kulture, trebalo bi istovremeno promišljati *inkluzivno* – uključiti glazbu različitih razdoblja, kultura i podrijetla te stilova, pravaca i žanrova i *ekskluzivno* – za nastavu birati onu glazbu koja zadovoljava estetske, pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke kriterije (Seletković, Šimunović i Matoš, 2018).

7. LITERATURA

- Ambruš Kiš, R.; Ščedrov, LJ. (2019). **Glazbeni susreti 1**. Zagreb: Profil Klett d.o.o.
- Ambruš, Kiš, R.; Matoš, N. i sur. (2019). **Glazbeni krug 5**. Zagreb: Profil Klett d.o.o.
- Azerada, M. (1993). **Come as you are: The story of Nirvana**. New York: Double Day.
- Beroš, I. (2018). **Demokratsko obrazovanje kao temelj postmodernog kurikula**. Osijek: Sveučilište u Osijeku – Filozofski fakultet.
- Davies, H. (1968). **The Beatles - The authorised biography**. New York: McGraw-Hill Education
- Davis, S. (2008). **Watch you bleed – The Saga of Guns N' Roses**. Los Angeles: Gotham Books
- Fast, S., (2001). **In the Houses of the Holy: Led Zeppelin and the Power of Rock Music**. Oxford: Oxford University Press.
- Ferrell, V. (2006). **Inside Rock Music**. Altamont: Evolution Facts, Incorporated.
- Gillan, I. (2017). **Highway Star: The autobiography of Deep Purple's lead singer**. New York: Lesser Gods
- Kania, A. (2006). **Making tracks: The ontology of rock music**. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 64(4), str. 401-414.
- Kochan, T. (2016). **Shaping the future of work : What changed in the 80's and why should we care**. Massachusetts institute of technology.
- Matoš, N.; Čorić, A. (2018). **Razine vrednovanja glazbenog djela kao izazov za kurikulum nastave glazbe**. U: Bosnić, A. i Hukić, N. (ur): Zbornik radova Desetog međunarodnog simpozija „Muzika u društvu“, str. 87-101. Sarajevo: Muzikološko društvo BiH, Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu.
- Mooney, H. (1980). **Twilight of the Age of Aquarius? Popular Music in the 1970s**. *Popular Music & Society*, 7 (3), str. 182-198.

Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj (2019). Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2010). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

Parncutt, R. (2014). **Interdisciplinary Musicology**. *Musicae Scientae* 18 (3), str. 324-353. London: Sage Publications

Regev, M. (1994). **Producing artistic value**. *Sociological Quarterly* 35, str. 85–102.

Seletković, T.; Šimunović, Z. i Matoš, N. (2016). **Učenje i poučavanje glazbe u 21. stoljeću: glazba u kontekstu**. *Život i škola – časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62 (3), str. 275-285. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.

Ščedrov, Lj.; Marić, S. (2014). *Glazbena osmica*. Zagreb: Profil

Wall, M (2008). **When giants walked the earth**. London: Orion Publishing Group

Waterman, C., & Starr, L. (2006). **American Popular Music: The Rock Years**. Oxford: Oxford University Press.

Yarm, M. (2011). **Everybody loves our town: A history of grunge**. New York: Crown Publishing Group

Mrežni izvori:

1. <https://www.ukessays.com/essays/animation/rock-music.php> (datum pristupanja: 20. 8. 2019.)
2. <https://essaychief.com/research-essay-topic.php?essay=6309459&title=R-038-B-Rock-And-Roll> (datum pristupanja: 20. 8. 2019.)

3. <https://essaychief.com/research-essay-topic.php?essay=3141801&title=Number-One-Hit-Rock-And-Roll> (datum pristupanja: 25. 8. 2019.)
4. <http://www.fouoverfour.jukely.com/culture/rock-genre-dictionary/> (datum pristupanja: 25. 8. 2019.)
5. <https://www.motownmuseum.org/story/motown/> (datum pristupanja: 26. 8. 2019.)
6. <https://www.biography.com/news/woodstock-1969-performers> (datum pristupanja: 26. 8. 2019.)
7. <https://groovyhistory.com/beatlemania-52-true-stories-about-the-craziest-fans-that-ever-lived> (datum pristupanja: 28. 8. 2019.)
8. <https://www.biography.com/news/woodstock-1969-performers> (datum pristupanja: 26. 8. 2019.)
9. <https://www.quora.com/What-are-the-different-sub-genres-of-rock-music> (datum pristupanja: 29. 8. 2019.)
10. <https://www.theguardian.com/music/musicblog/2017/feb/15/britpop-songs-10-of-the-best-oasis-blur-pulp> (datum pristupanja: 29. 8. 2019.)
11. <https://www.ranker.com/list/electronic-rock-bands-and-artists/reference> (datum pristupanja: 29. 8. 2019.)
12. <https://www.encyclopedia.com/humanities/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/rock-concert-audiences> (datum pristupanja: 30. 8. 2019.)
13. <https://auralcrave.com/en/2018/02/15/smoke-on-the-water-the-story-vera-behind-the-hit-of-deep-purple/> (datum pristupanja: 30.8.2019.)
14. <https://www.aaronkrerowicz.com/beatles-blog/formal-structure-in-beatles-music-56-help> (datum pristupanja: 30.8.2019)
15. <https://www8.gsb.columbia.edu/articles/projects/what-makes-a-hit/> (datum pristupanja: 30.8.2019)
16. <https://www.rollingstone.com/music/music-lists/paul-on-drums-george-on-bass-10-great-beatles-instrument-swaps-65353/> (datum pristupanja: 30.8.2019)
17. <https://www.biography.com/news/kurt-cobain-nirvana-smells-like-teen-spirit-meaning> (datum pristupanja: 12.11.2019)
18. <https://auralcrave.com/en/2018/07/15/stairway-to-heaven-why-led-zeppelins-masterpiece-is-actually-a-personal-growth-lesson/> (datum pristupanja: 30.8.2019)

8. PRILOZI

8.1. Popis slika

Slika 1. Elvis Presley.....	7
Slika 2. <i>Rockabilly</i> muška frizura	8
Slika 3. <i>Rockabilly</i> ženska moda.....	8
Slika 4. sastav <i>The Beatles</i>	11
Slika 5. sastav <i>Led Zeppelin</i>	19
Slika 6. <i>Woodstock</i>	23
Slika 7. <i>Hammond</i> orgulje.....	29

8.2. Popis tablica

Tablica 1. Obilježja pojedinih podžanrova <i>rock</i> -glazbe.....	21
Tablica 2. Usporedba tipične strukture <i>rock</i> -pjesme i strukture pjesme „Help!“	25
Tablica 3. Ponavljanje naučenih skladbi i pojmova	39
Tablica 4. Vremenska organizacija nastavnoga sata	39

8.3. Tekstovi pjesama

„Help“ sastava The Beatles

I need somebody

(Help!) not just anybody

(Help!) you know I need someone

Help!

I never needed anybody's help in any way

But now these days are gone, I'm not so self assured (but now these days are gone)

(And now I find) Now I find I've changed my mind and opened up the doors

Help me if you can, I'm feeling down

And I do appreciate you being 'round

Help me get my feet back on the ground

Won't you please, please help me?

And now my life has changed in oh so many ways (and now my life has changed)

My independence seems to vanish in the haze

But every now and then I feel so insecure (I know that I)

I know that I just need you like I've never done before

Help me if you can, I'm feeling down

And I do appreciate you being 'round

Help me get my feet back on the ground

Won't you please, please help me

When I was younger, so much younger than today

I never needed anybody's help in any way

But now these days are gone, I'm not so self assured (but now these days are gone)

(And now I find) now I find I've changed my mind and opened up the doors

Help me if you can, I'm feeling down
And I do appreciate you being 'round
Help me get my feet back on the ground
Won't you please, please help me, help me, help me, ooh

„Stairway to heaven“ sastava Led Zeppelin

There's a lady who's sure
All that glitters is gold
And she's buying a stairway to Heaven
When she gets there she knows
If the stores are all closed
With a word she can get what she came for
Oh oh oh oh and she's buying a stairway to Heaven
There's a sign on the wall
But she wants to be sure
'Cause you know sometimes words have two meanings
In a tree by the brook
There's a songbird who sings
Sometimes all of our thoughts are misgiving
Ooh, it makes me wonder
Ooh, it makes me wonder
There's a feeling I get
When I look to the west
And my spirit is crying for leaving
In my thoughts I have seen
Rings of smoke through the trees

And the voices of those who standing looking
Ooh, it makes me wonder
Ooh, it really makes me wonder
And it's whispered that soon, If we all call the tune
Then the piper will lead us to reason
And a new day will dawn
For those who stand long
And the forests will echo with laughter
If there's a bustle in your hedgerow
Don't be alarmed now
It's just a spring clean for the May queen
Yes, there are two paths you can go by
But in the long run
There's still time to change the road you're on
And it makes me wonder
Your head is humming and it won't go
In case you don't know
The piper's calling you to join him
Dear lady, can you hear the wind blow?
And did you know
Your stairway lies on the whispering wind?
And as we wind on down the road
Our shadows taller than our soul
There walks a lady we all know
Who shines white light and wants to show
How everything still turns to gold

And if you listen very hard
The tune will come to you at last
When all are one and one is all
To be a rock and not to roll
And she's buying a stairway to Heaven

„Smoke on the water“ *sastava Deep Purple*

We all came out to Montreux
On the Lake Geneva shoreline
To make records with a mobile
We didn't have much time
Frank Zappa and the Mothers
Were at the best place around
But some stupid with a flare gun
Burned the place to the ground
Smoke on the water, fire in the sky
Smoke on the water
They burned down the gambling house
It died with an awful sound
Funky Claude was running in and out
Pulling kids out the ground
When it all was over
We had to find another place
But Swiss time was running out
It seemed that we would lose the race
Smoke on the water, fire in the sky

Smoke on the water
We ended up at the Grand hotel
It was empty cold and bare
But with the Rolling truck Stones thing just outside
Making our music there
With a few red lights and a few old beds
We make a place to sweat
No matter what we get out of this
I know we'll never forget
Smoke on the water, fire in the sky
Smoke on the water

..Sweet child o' mine sastava Guns 'n' Roses

She's got a smile that it seems to me
Reminds me of childhood memories
Where everything was as fresh as the bright blue sky
Now and then when I see her face
She takes me away to that special place
And if I stare too long, I'd probably break down and cry
Whoa, oh, oh
Sweet child o' mine
Whoa, oh, oh, oh
Sweet love of mine
She's got eyes of the bluest skies
As if they thought of rain
I'd hate to look into those eyes and see an ounce of pain

Her hair reminds me of a warm safe place

Where as a child I'd hide

And pray for the thunder and the rain to quietly pass me by

Whoa, oh, oh

Sweet child o' mine

Whoa whoa, oh, oh, oh

Sweet love of mine

Whoa, yeah

Whoa, oh, oh, oh

Sweet child o' mine

Whoa, oh, whoa, oh

Sweet love of mine

Whoa, oh, oh, oh

Sweet child o' mine

Ooh, yeah

Ooh, sweet love of mine

Where do we go?

Where do we go now?

Where do we go?

Ooh, oh, where do we go?

Where do we go now?

Oh, where do we go now?

Where do we go? (Sweet child)

Where do we go now?

Ay, ay, ay, ay, ay, ay, ay, ay

Where do we go now?

Ah-ah

Where do we go?

Oh, where do we go now?

Oh, where do we go?

Oh, where do we go now?

Where do we go?

Oh, where do we go now?

Now, now, now, now, now, now, now

Sweet child

Sweet child of mine

„Smells like teen spirit“ sastava Nirvana

Load up on guns, bring your friends

It's fun to lose and to pretend

She's over-bored and self-assured

Oh no, I know a dirty word

Hello, hello, hello, how low

Hello, hello, hello, how low

Hello, hello, hello, how low

Hello, hello, hello

With the lights out, it's less dangerous

Here we are now, entertain us

I feel stupid and contagious

Here we are now, entertain us

A mulatto, an albino, a mosquito, my libido

Yeah, hey

I'm worse at what I do best
And for this gift I feel blessed
Our little group has always been
And always will until the end
Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello
With the lights out, it's less dangerous
Here we are now, entertain us
I feel stupid and contagious
Here we are now, entertain us
A mulatto, an albino, a mosquito, my libido
Yeah, hey
And I forget just why I taste
Oh yeah, I guess it makes me smile
I found it hard, it's hard to find
Oh well, whatever, never mind
Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello
With the lights out, it's less dangerous
Here we are now, entertain us
I feel stupid and contagious
Here we are now, entertain us

A mulatto, an albino, a mosquito, my libido
A denial, a denial, a denial, a denial, a denial
A denial, a denial, a denial, a denial.

„Highway star“ sastava Deep Purple

Nobody gonna take my car
I'm gonna race it to the ground
Nobody gonna beat my car
It's gonna break the speed of sound
Oooh it's a killing machine
It's got everything
Like a driving power big fat tires
And everything
I love it and I need it
I bleed it
Yeah it's a wild hurricane
Alright hold tight
I'm a highway star
Nobody gonna take my girl
I'm gonna keep her to the end
Nobody gonna have my girl
She stays close on every bend
Oooh she's a killing machine
She's got everything
Like a moving mouth body control
And everything

I love her I need her
I seed her
Yeah she turns me on
Alright hold on tight
I'm a highway star
Nobody gonna take my head
I got speed inside my brain
Nobody gonna steal my head
Now that I'm on the road again
Oooh I'm in heaven again
I've got everything
Like a moving ground an open road
And everything
I love it and I need it
I seed it
Eight cylinders all mine
Alright hold on tight
I'm a highway star
Nobody gonna take my car
I'm gonna race it to the ground
Nobody gonna beat my car
It's gonna break the speed of sound
Oooh it's a killing machine
It's got everything
Like a driving power big fat tires
And everything

I love it and I need it

I bleed it

Yeah it's a mad hurricane

Alright hold on tight

I'm a highway star

I'm a highway star

I'm a highway star

„Get Back“ sastava The Beatles

Rosetta (who are you talking about?)

Sweet Loretta Fart, she thought she was a cleaner

But she was a frying pan (Sweet Rosetta Martin, Rosetta)

The picker, the picker!

Picture the fingers burning! (Ooh)

OK

Jojo was a man who thought he was a loner

But he knew it couldn't last

Jojo left his home in Tucson, Arizona

For some California grass

Get back, get back

Get back to where you once belonged

Get back, get back

Get back to where you once belonged

Get back Jojo

Go home

Get back, get back

Back to where you once belonged

Get back, get back

Back to where you once belonged

Get back Jo

Sweet Loretta Martin thought she was a woman

But she was another man

All the girls around her say she's got it coming

But she gets it while she can

Get back, get back

Get back to where you once belonged

Get back, get back

Get back to where you once belonged

Get back Loretta ooh, ooh

Go home

Oh, get back, yeah, get back

Get back to where you once belonged

Yeah, get back, get back

Get back to where you once belonged

Get back, ooh

Thanks, Moe

I'd like to say thank you on behalf of the group and ourselves

And I hope we passed the audition

„Poison“ glazbenika Alice Cooper-a

Your cruel device

Your blood, like ice

One look, could kill

My pain, your thrill

I wanna love you but I better not touch (don't touch)

I wanna hold you, but my senses tell me to stop

I wanna kiss you but I want it too much (too much)

I wanna taste you but your lips are venomous poison

You're poison, running through my veins

You're poison

I don't want to break these chains

Your mouth, so hot

Your web, I'm caught

Your skin, so wet

Black lace, on sweat

I hear you calling and it's needles and pins (and pins)

I wanna hurt you just to hear you screaming my name

Don't want to touch you but you're under my skin (deep in)

I wanna kiss you but your lips are venomous poison

You're poison, running through my veins

You're poison

I don't want to break these chains

Poison

One look, could kill

My pain, your thrill

I wanna love you but I better not touch (don't touch)

I wanna to hold you, but my senses tell me to stop

I wanna to kiss you but I want it too much (too much)

I wanna taste you but your lips are venomous poison
You're poison, running through my veins
You're poison
I don't want to break these chains
Poison (poison)
I wanna love you but I better not touch (don't touch)
I wanna hold you, but my senses tell me to stop
I wanna kiss you but I want it too much (too much)
I wanna taste you but your lips are venomous poison
Yeah, well I don't want to break these chains
Poison (poison)
Runnin' deep inside my veins
Burnin' deep inside my brain (poison)
Poisoning (poison)
I don't want to break these chains (poison)
Poison
(Poison) I don't want to break these chains (poison)

„Lutka za bal“ sastava Parni Valjak

Sreo sam je prvi put u Stopoteci
Gore u Ljubljani dok trajao je Bum Festival
Bacila je ruke oko moga vrata i rekla je
Rekla Aki, zar nismo dobar par?
Ajde mala dodi u moju sobu
Imat cemo privatan bal
Steta bi bila da propadne stvar

Kad kazes da smo tako dobar par

Stoj, sto ti mislis o meni

Da sam ja macka samo za jednu noc

Ne, al' ja sam samo jos danas ovdje

I tko zna kada, opet, moci cu doc